

Kehitys

Utveckling MAALISKUU 1.2022

**Ilmastorahoitus
kehittyville
maille takkuu**

**Korona muutti
kehitysyhteis-
työn arjen**

**Toimittaja
haastaa Suomen
Afrikka-kuvan**

ILMASTO- KRIISIN KESKELLÄ

Madagaskar on kärsinyt poikkeuksellisista sääoloista. Vokasoa Origina kamppailee ruokkiakseen tyttärensä Bakolyn.

Ilmastokriisillä ja korona-pandemialla on paljon yhteistä

Mikä yhdistää tämän hetken kahta suurta kriisiä, ilmastomuutosta ja koronaviruspandemiaa? Molemmista kovimman taakan kantavat yhteiskuntien heikoimmat, vaikka heillä on ollut kaikista vähiten vaikutusta varsinaisen ongelman syntyyn. Molempia kriisejä ratkotaan myös rahalla ja resursseilla, jotka jakautuvat maailmassa ja yhteiskuntien sisällä epätasaisesti. Pääjuttumme käsittelee ilmastorahoitusta kehittyville maille. Toistaiseksi rikkaiden maiden rahoituslupaukset ovat riittämättömiä kriisin suuruuteen ja sen vaikutuksiin nähden. Moni rikas maa kieltäytyy edelleen rahoit- tamasta globaalien etelän ilmastotoimia ja muutokseen sopeutumista.

Ajattelu on lyhyt- näköistä. Ilmastokriisin, samoin kuin koronapandemian, vaikutukset eivät pysähdy valtioiden rajoille. Heikko rokotekehitys mahdollistaa uusien virusmuunnosten kehittymisen. Ilmastokriisin vaikutukset näkyvät esimerkiksi lisääntyvänä muuttoliikkeenä ja globaaleina raaka-ainevaikeuksina. Aamuisin juomamme kahvi tuotetaan ilmastokriisin keskellä globaalissa etelässä.

Madagaskar kärsii poikkeuksellisesta kuivuudesta ja hiekkamyrskyistä, jotka ovat aiheuttaneet vakavan nälkäkriisin. Samaan aikaan

saarta riepottelevat trooppiset hirmumyrskyt. Ilmastomuutos voimistaa erilaisia sään ääri-ilmiöitä. Ajankuvakuvareportaasimme näyttää, miten madagaskarilaiset selviytyvät muutosten keskellä.

KUN KORONAPANDEMIA alkoi, yhteiskunnat ja arkemme muuttuivat nopeasti. *Kehitys-Utveckling*-lehden toimituksessa muutos näkyi etätöihin siirtymisen lisäksi siinä, että aineistomatkat Suomesta etelään loppuivat. Muutoksen hyvä puoli oli, että jouduimme ajattelemaan uusiksi, mistä ja miten saamme aineistoa kehittyvistä maista. Haluamme, että kehittyvien maiden asiantuntijoiden ja ihmisten ääni kuuluu jatkossa lehdessä aiempaa vahvemmin.

Koronapandemia ei lopettanut kehitysyhteistyötä, mutta se pakotti ajattelemaan työtä uudella tavalla. Jutussamme kolme suurta kansalaisjärjestöä kertoo, miten työ pandemian aikana muuttui. Pandemia vaikutti moneen perusasiaan: seksuaali- ja äitiysterveysten, lasten koulunkäyntiin ja luonnonsuojeluun. Vasta tulevaisuus näyttää meillä ja muualla, millaisia pitkäaikaisia vaikutuksia pandemia jätti lasten, nuorten ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten elämään.

Kehitysyhteistyön tehtävä on jatkaa pitkäjänteisesti näiden vaikutusten lieventämistä.

PS. Ukrainan sota ja humanitaarinen kriisi vyöryivät päälle juuri tämän lehden mennessä painoon, joten emme ehtineet käsitellä aihetta tässä numerossa. Seuraamme kuitenkin ajankohtaisia tapahtumia verkkosivuillamme kehityslehti.fi sekä sosiaalisen median kanavissamme Facebookissa, Twitterissä, Instagramissa ja LinkedInissä.

Artiklar i det här numret finns också på svenska på Kehitys-Utvecklings webbplats kehityslehti.fi.

MINTTU-MAARIA PARTANEN
päätoimittaja

Koronapandemia sulki koulut useissa Afrikan maissa. Mitä siitä seurasi?

Monilla lapsilla koulu keskeytyi kokonaan, kun he aloittivat työnteon, avioituivat tai saivat lapsen. **Rose Night** (vas.) kuitenkin kiirehti takaisin opintojensa pariin, kun koulut avautuivat Etelä-Sudanissa toukokuussa 2021.

LUE JUTTU SIVULTA 22.

KUVA/ANTTI YRJÖNEN

Kehitys - Utveckling

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Verkossa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Sähköpostitse kehitys.um@grano.fi
Puhelimitse tiistaisin ja torstaisin
klo 9–11/Grano Oy, 044 766 3126

Julkaisija Ulkoministeriö Viestintäosasto Kestävän kehityksen ja kaupan viestinnän yksikkö, PL 176, 00023 Valtioneuvosto
Toimitusneuvosto AD Teemu Heinilehto, viestintäjohtaja Mikko Koivumaa (pj.), apulaisosastopäällikkö Helena Airaksinen, tutkija Kalle Hirvonen, toimittaja Janne Hopsu, asiantuntija Lydia Kilpi, professori Anja Nygren, osastopäällikkö Titta Maja, toimittaja Sami Sillanpää, toimittaja Maria Tolsa
Päätoimittaja Minttu-Maaria Partanen, 050 442 0273, minttu-maaria.partanen@formin.fi
Toimitussihteeri Tiina Kirkas, tiina.kirkas@gmail.com **Ulkoasu** Laura Ylikahri
Painatus Grano Oy ISSN 0787-041
Kannen kuva Jacob Zocherman
Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava.
Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.
Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton.
Kehitys-Utveckling 2.2022 ilmestyy toukokuussa.

06

Maaailman makasiini

Suomi jatkaa afganistanilaisten avustamista ja aloittaa kolmivuotis-kautensa YK:n ihmisoikeusneuvostossa.

10

Miten niin?

Vaatiiko humanitaarisen avun perille-meno yhteistyötä ei-valtiollisten aseryhmien kanssa? ICRC:n pääsihteeri Robert Mardini vastaa.

11

Sota ajaa kymmeniä miljoonia ihmisiä maan-sisäiseen pakolaisuuteen

Monet jättävät kotinsa myös luonnon-katastrofien seurauksena.

12

Ilmastokriisin torjuntaan etsitään lisää rahaa

Sopeutumistoimia tarvitaan etenkin Afrikassa, joka vastaa vain 2,7 prosentista planeetan historiallisista hiilidioksidipäästöistä.

JACOB ZOCHERMAN

19

Kolumni**Oras Tynkkynen**

Energiasiirtymä voidaan tehdä tavalla, joka varjelee ihmisoikeuksia ja ympäristöä.

20

Ilmastokriisi Afrikassa

Vuonna 2020 mantereella nähtiin trooppisia myrskyjä, rankkasateita ja äärimmäistä kuivuutta.

22

Työtä pandemian keskellä

Korona sulki kouluja, keskeytti lasten rokotuskampanjat ja vaikeutti luonnonsuojelua. Miten työ muuttui?

28

Oikeutta perinnemaista

Zimbabwessa laki ei suojaa alkuperäiskansoja sen enempää kotimaisilta rakennushankkeilta kuin kiinalaisilta kaivosyhtiöiltäkään.

40

Henkilö

Afrikka on haastava työkenttä, mutta hankalinta on päästä irti omista ennakkoluuloistaan, sanoo toimittaja Liselott Lindström.

44

Suomi tekee

Nepalissa kyläläiset suunnittelevat itse vesijärjestelmänsä ja saavat tarkan selvityksen rahojen käytöstä.

30

Ajankuva

Poikkeuksellinen kuivuus ja vesipula koettelevat Madagaskarin saarivaltion eteläosaa Mosambikin edustalla Intian valtameressä. Kylissä ei ole kaivoja, joten asukkaat hakevat vetensä puroista tai paikoista, joihin on kerääntynyt sadevettä. Rannikolla pohjavettä ei voi käyttää, koska se on suolaantunutta.

EEVA ANUNDI

46

Vapaalla

Helsingissä voi noutaa tai tilata kotiinsa afrikkalaista banturuokaa.

48

Esittelyssä

Tiedekeskus Heurekan näyttelyssä aistii luonnonvoimia ja tutustuu katastrofityön arkeen.

50

Tuliaisat

Ville Kallonen oppi Syyriassa, että työ avustusjärjestössä vaatii rautaista ammattitaitoa.

51

Sarjakuva

Alfredo Martirena
Koronavirus toivottaa onnea ja menestystä rauhankyyhkylle.

SAMULI SIIRALA

Afganistanilaisten avustaminen jatkuu

Humanitaarisen avun tarve kasvaa Afganistanissa. Nälänhätä uhkaa puolta maan väestöstä.

ELISE BLANCHARD/AFPLK

YK:n mukaan 87 prosenttia afganistanilaisista naisista on kokenut fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista väkivaltaa. Kuvassa tytöt ja naiset osallistuvat kuvataidetunnille turvatalossa Afganistanin pääkaupungissa Kabulissa joulukuussa 2021.

SUOMI ON pystynyt jatkamaan afganistanilaisten avustamista, vaikka se ei tunnustakaan viime elokuussa Afganistanissa valtaan noussutta Taleban-liikettä. Avun painopiste on nyt ihmisten perustarpeissa ja ihmisoikeuksissa, erityisesti naisten ja tyttöjen oikeuksien puolustamisessa.

”Osa Suomen rahoittamista kehitysyhteistyöhankkeista on jouduttu

keskeyttämään, mutta työtä kyetään jatkamaan joidenkin avustusjärjestöjen kautta. Hankkeita on muutettu niin, ettei yhteistyötä tehdä hallituksen kanssa eikä Taleban ole hyötyjänä”, kertoo kehitysyhteistyön tarkastaja **Arben Sejdaj** ulkoministeriöstä.

Suomen pitkäaikaisiin kumppaneihin kuuluva YK:n tasa-arvojärjestö UN Women ylläpitää edelleen Afga-

nistanissa naisten turvakoteja ja tukee naisten oikeuksien puolustajia. MSI Reproductive Choices -järjestö tarjoaa naisille seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluja.

”Suomi on valmis tukemaan muitakin toimijoita, joilla on edellytyksiä toimia maassa ja vastata ihmisten perustarpeisiin”, Sejdaj sanoo.

Osa Suomen Maailmanpankin jälleenrakennusrahaston varoista on ohjattu uudelleen Maailman ruokaohjelmalle WFP:lle, YK:n lastenjärjestölle Unicefille ja Maailman terveysjärjestölle WHO:lle.

”Keskustelut rahaston toiminnan mukauttamiseksi jatkuvat.”

Ennen Talebanin valtaannousua Suomen kehitysyhteistyö Afganistaniin oli noin 30 miljoonaa euroa vuodessa. Sejdaj’n mukaan muuttuneessa tilanteessa tukea on vähennetty.

Humanitaariselle avulle kova tarve

Kehitysyhteistyön ohella Suomi valmistelee Afganistaniin humanitaarisen avun rahoituspakettia, josta tuetaan maassa toimivia avustusjärjestöjä.

Avun perille vienti on Afganistanissa vaikeaa, Arben Sejdaj muistuttaa. Ongelmia aiheuttaa muun muassa se, että maan virallinen rahaliikenne on pysähdyksissä.

YK kertoi tammikuussa tarvitsevansa tänä vuonna noin 4,3 miljardin euron edestä avustuksia, jotta humanitaarisen katastrofi voidaan Afganistanissa välttää. Järjestön mukaan nälänhätä uhkaa 22:ta miljoonaa afganistanilaista eli puolta maan väestöstä. Välittömän avun tarpeessa on myös 5,7 miljoonaa Afganistanin naapurimaihin paennutta ihmistä.

Nainen suojautuu helteeltä Kiinan pääkaupungissa Pekingissä.

SHUTTERSTOCK

Kiinan keskilämpötila kohosi hälyttävän korkealle

VUOSI 2021 oli mittaushistorian lämpimin vuosi 25 maassa, joissa asuu yhteensä 1,8 miljardia ihmistä, kertoo brittiläinen Carbon Brief -sivusto. Viime vuoden kesä-, heinä- ja elokuu olivat ennätysellisen kuumia pohjoisella pallonpuoliskolla. Elohopea kohosi erityisesti Kiinassa, jossa vuoden keskilämpötila nousi ensimmäistä kertaa kaksi astetta esiteollisesta ajasta.

Maa-alueiden lämpeneminen oli poikkeuksellisen kiivasta myös Kanadassa, Pohjois- ja Etelä-Koreassa, Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.

\$226 biljoonaa

Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n laskelmien mukaan maailman maiden yhteenlaskettu julkinen ja yksityinen velka nousi uuteen ennätykseen eli 226 tuhanteen miljardiin Yhdysvaltain dollariin ensimmäisen pandemiavuoden aikana. Julkinen velka oli suuruudeltaan 99 prosenttia maailman bruttokansantuotteesta.

Yksi askel eteen, kolme taakse.”

– EUROOPPALAISEN EIGE-INSTITUUTIN JOHTAJA CARLIEN SCHEELE NAISTEN ASEMATA KORONAPANDEMIAAN AIKANA.

ASEELLISET KONFLIKIT HEIKENSIVÄT MAAILMAN RUOKATURVAA

GLOBAALI NÄLKÄTILANNE on pahentunut viime vuosina aseellisten konfliktien ja ilmastomuutoksen vuoksi, arvioidaan Global Hunger Index -raportissa. Viime vuonna jo 155 miljoonaa ihmistä kärsi heikosta ruokaturvasta.

Suurin syy nälkätilanteen pahentumiseen olivat aseelliset konfliktit, jotka vaikeuttivat maataloustuotantoa ja ajoivat yhteisöjä pois kotiseuduiltaan.

Aseellisia konflikteja ruokkii myös kaikkialla etenevä ilmastomuutos. Kamppailu niukoista resursseista lisääntyy, kun sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja esimerkiksi pula juomavedestä kasvaa.

Heikoin tilanne oli Somaliassa. Myös Syyriassa, Jemenissä, Tšadissa, Keski-Afrikan tasavallassa, Etelä-Sudanissa, Kongon demokraattisessa tasavallassa ja Madagaskarilla tilanne oli hälyttävä.

Ruokaturva, tai nälän poistaminen maailmasta, on yksi keskeinen kestävä kehityksen tavoite. Raportissa ennustetaan, että nykyvauhdilla 47 maata ei tule saavuttamaan edes ”matalan nälkätason” tavoitetta vuoteen 2030 mennessä.

SÄHKÖISTÄMINEN VÄHENTÄÄ AFRIKKALAISTEN POLIITTISTA AKTIIVISUUTTA

YHDYSVALTALAISTUTKIJOIDEN mukaan Saharan eteläpuolisessa Afrikassa sähköverkkoon liittymisen vähentää ihmisten poliittista joukkotoimintaa ja yhteydenpitoa poliitikkoihin.

Syy on kotona vietetyn ajan lisääntyminen sähköistämisen ja sitä seuraavien laitehankintojen, kuten ilmastoinnin, television ja älypuhelimien, myötä.

HUUMEPOLITIikka ON YHÄ KAUkana YK:N SUOSITUksista

MONESSA KEHITTYVÄSSÄ maassa harjoitetaan yhä väkivaltaista huumepolitiikkaa, joka keskittyy liiaksi naisiin, köyhiin ja tiettyihin etnisiin ryhmiin, selviää uudesta Global Drug Policy -indeksistä.

Väkivaltainen huumepolitiikka pohjaa ankariin rangaistuksiin ja koviin poliisitoimiin. Rangaistuksia saatetaan myös jakaa oikeussalin ulkopuolella.

Kauimmaksi YK:n suosittelemasta väkivallattomasta ja ennaltaehkäisevästä huumepolitiikasta jäivät Brasilia, Uganda ja Indonesia.

Lue uutisten pitkät versiot verkkosivuiltamme kehityslehti.fi.

AFP/LK

Pojat keräävät risuja pakolaisleirillä Maribin kaupungin liepeillä Koillis-Jemenissä marraskuussa 2021.

Yhä useampi lapsi asuu konfliktialueella

JO KUUNDESOSA maailman lapsista elää konfliktialueella, arvioi Pelastakaa Lapset -järjestö. Määrä on suurin, mitä järjestö on koskaan mitannut.

Lasten riski joutua värvätyksi mukaan sotatoimiin on kasvanut kolminkertaiseksi 30 vuoden aikana. Vuonna 2020 aseellisiin konflikteihin osallistui 8 600 lasta, 800 enemmän kuin edellisellä vuonna. Näistä suuri enemmistö, 85 prosenttia, oli poikia.

EDUARDO SOTERAS/AFP/LK

Etiopian toista vuotta jatkuneet väkivaltaisuuudet puhuttavat myös YK:n ihmisoikeusneuvostoa. Kuvassa kodeistaan paenneet naiset kävelevät Silsen kylässä Afarin osavaltiossa helmikuussa 2022.

Vääntöä naisten oikeuksista

YK:n ihmisoikeusneuvosto arvioi muutaman vuoden välein ihmisoikeuksien tilaa kaikissa jäsenvaltioissaan. Tänä keväänä listalla ovat muiden muassa Venäjän hyökkäys Ukrainaan, Etiopia ja Valko-Venäjä.

SUOMI ALOITTI ihmisoikeusneuvoston jäsenenä vuoden alussa ja aikoo painottaa työssään naisten oikeuksia ja tasa-arvoa. Nykyisessä ilmapiirissä se ei ole helppoa.

”Tarvitaan sinnikästä työtä, omien kantojen perustelemista ja kumppanuuksia saman mielisten valtioiden kanssa”, sanoo **Ann-Mari Fröberg**, joka vetää ihmisoikeusneuvostotiimiä ulko-ministeriössä.

Ihmisoikeusneuvostoon kuuluu 47 YK:n jäsenmaata, jotka valitaan maa-ryhmittäin kolmen vuoden kausiksi. Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan valtioilla on selvä enemmistö.

Jäseninä on myös maita, jotka eivät halua edistää ihmisoikeuksia, vaikka ovat niihin kansainvälisissä sopimuksissa sitoutuneet.

”Vastustetaan esimerkiksi naisten oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa”, Fröberg sanoo.

Suomi painottaa myös alkuperäiskansojen, vammaisten henkilöiden sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Tavoite on tiivistää yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien kanssa.

”Haluamme parantaa haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksia esimerkiksi ilmastonmuutokseen, koulutukseen ja digitalisaatioon liittyvissä kysymyksissä.”

Ihmisoikeusloukkaukset työllistävät

Sveitsin Genevessä kokoontuva ihmisoikeusneuvosto arvioi kaikkien YK:n jäsenmaiden ihmisoikeustilannetta 4–5

vuoden välein. Se myös käsittelee yksittäisten maiden ihmisoikeusloukkauksia. Tätä varten riippumattomat asiantuntijat tarkkailevat muiden muassa Syyrian, Myanmarin ja Afganistanin tilanteita.

Kevään istuntokaudella esillä ovat Venäjän Ukrainaan kohdistaman laittoman hyökkäyksen ihmisoikeusvaikutukset.

”On tärkeää, että ihmisoikeusneuvosto pitää Venäjän vastuullisena ihmisoikeusloukkauksista ja humanitaarisen oikeuden loukkauksista.”

Esillä ovat myös esimerkiksi Etiopia, Nicaragua, Pohjois-Korea ja Valko-Venäjä. Lisäksi Kiinan ja Venäjän ihmisoikeustilanteet nousevat usein esille, vaikka ne eivät ole neuvoston varsinaisella asialistalla.

Suomen jäsenyyskausi kestää vuoden 2024 loppuun.

Kehitys-Salmisen blogi kertoo kehityksen kuumimmat puheenaiheet

1 UGANDASSA koettiin maailman pisin koulusulku koronapandemian takia, lähes kaksi vuotta. Mitä tapahtui oppimistuloksille? Tulos oli kaikille yllätys, sillä keskimääräiset oppimistulokset eivät heikentyneetkään.

2 HYVIÄ UUTISIA tiikereistä! Tiikeripopulaatio on kasvanut vuodesta 2010. Parhaat suojelualueet Nepalissa ja Intiassa onnistuivat jopa moninkertaistamaan tiikereiden määrän. Miten tämä onnistui?

3 KORONAROKOTTEITA on tuotettu tarpeeksi koko maailman tarpeisiin, mutta länsimaat ovat rohkunneet ne itselleen. Miten kehittyvien maiden rokotesuojaa voitaisiin parantaa? Auttaisiko rokotteiden patenttisuojan avaaminen?

Lue blogitekstit verkkosivuilta kehityslehti.fi/kehitys-salminen

Avustustyö Afganistanissa vaatii keskusteluja Talebanin kanssa

Humanitaarisen avun politisoituminen huolestuttaa puolueetonta avustusjärjestöä, sanoo Punaisen Ristin kansainvälisen komitean pääsihteeri Robert Mardini.

Robert Mardini, miten konfliktien monimutkaistuminen vaikuttaa Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ICRC:n toimintaan?

”Olemme edelleen itsenäinen ja puolueeton humanitaarinen toimija. Tarvitsemme puheyhteyden kaikkiin konfliktin osapuoliin, jotta voimme toimia rintamalinjan molemmilla puolilla. Tässä suhteessa mikään ei ole muuttunut siitä, kun Punainen Risti 160 vuotta sitten perustettiin.

Toki globaali toimintaympäristö on muuttunut dramaattisesti. Humanitaarinen apu on politisoitunut, kun sekä valtiot että ei-valtiolliset aseistetut ryhmät käyttävät sitä omien tavoitteidensa ajamiseen.

Myös valtioiden pakotteet ja terrorismin vastaiset toimet vaikuttavat suoraan humanitaariseen avustustyöhön. Ne vaikeuttavat esimerkiksi ICRC:n mahdollisuuksia vierailla terroristiryhmien jäseniksi luokiteltujen pidätettyjen luona tai kouluttaa aseellisia ryhmiä kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa.”

Erilaiset ei-valtiolliset ryhmät ovat entistä keskeisempiä toimijoita aseellisissa konflikteissa. Tekeekö ICRC yhteistyötä niiden kanssa?

”Viime vuonna laskimme, että maailmassa on yli 600 aseellista ryhmää, jotka vaikuttavat toimintaamme. Olemme olleet yhteydessä 75 prosenttiin näistä ryhmistä.

On aivan välttämätöntä, että keskustelemme konfliktin kaikkien osapuolten kanssa. Afganistanissa meillä on ollut jo pitkään yhteys äärijärjestö Talebaniin sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Se parantaa mahdollisuuksiamme toimia ja saavuttaa ihmiset, jotka tarvitsevat palvelujamme.”

Isot konfliktit hallitsevat otsikoita. Jäävätkö muut kriisialueet sen takia vähemmälle huomiolle?

”ICRC:n budjetista suurin osa kuluu ihmisten auttamiseen pitkittyneissä konflikteissa. Humanitaarisiin tarpeisiin on vastattava senkin jälkeen, kun ne ovat kadonneet otsikoista. Jemenissä olemme olleet yli 60 vuotta, Irakissa runsaat 40 vuotta ja Afganistanissa yli 30 vuotta.

Myös Afrikassa on monia unohdettuja konflikteja. Sahelin alue, Tšad, Kongon demokraattinen tasavalta, Keski-Afrikan tasavalta ja Somalia ovat näistä esimerkkejä.”

Miten koronapandemia vaikuttaa ICRC:n työhön?

”Koronaviruksen testaus, rokotukset ja sairastuneiden hoito ovat äärimmäisen haasteellisia toteuttaa vaikeissa toimintaympäristöissä. Pandemia on myös aiheuttanut suuria taloudellisia menetyksiä etenkin niille, joiden päivittäinen toimentulo oli jo ennestään vaikeaa.

Kuluvan vuoden iso haaste on rokotuskattavuuden parantaminen konfliktialueilla. Se on aivan välttämätöntä.

ROBERT MARDINI, 50

Työ Punaisen Ristin kansainvälisen komitean (ICRC) pääsihteeri vuodesta 2020

Ura Työskennellyt vuodesta 1997 ICRC:ssa ensin vesihankkeissa ja myöhemmin johtotehtävissä muiden muassa Lähi-idässä ja YK:ssa

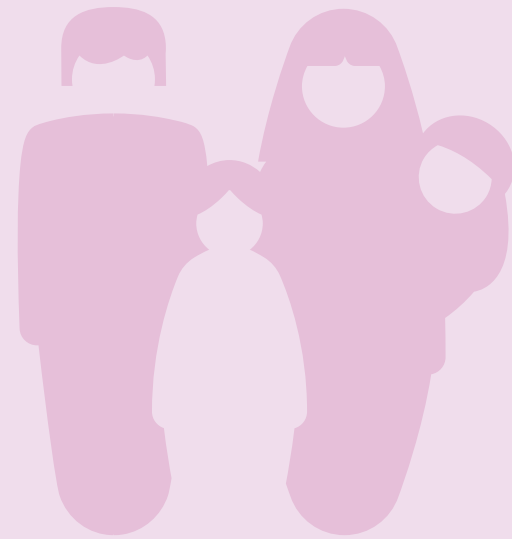
Koulutus Diplomi-insinööri Sveitsin valtiollisesta teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1996

Pandemian nopeasta voittamisesta ei ole toivoa, jos suuri osa maailman ihmisistä on edelleen rokottamatta. Omikronmuunnos muistuttaa meitä riskeistä, joita tähän liittyy.”

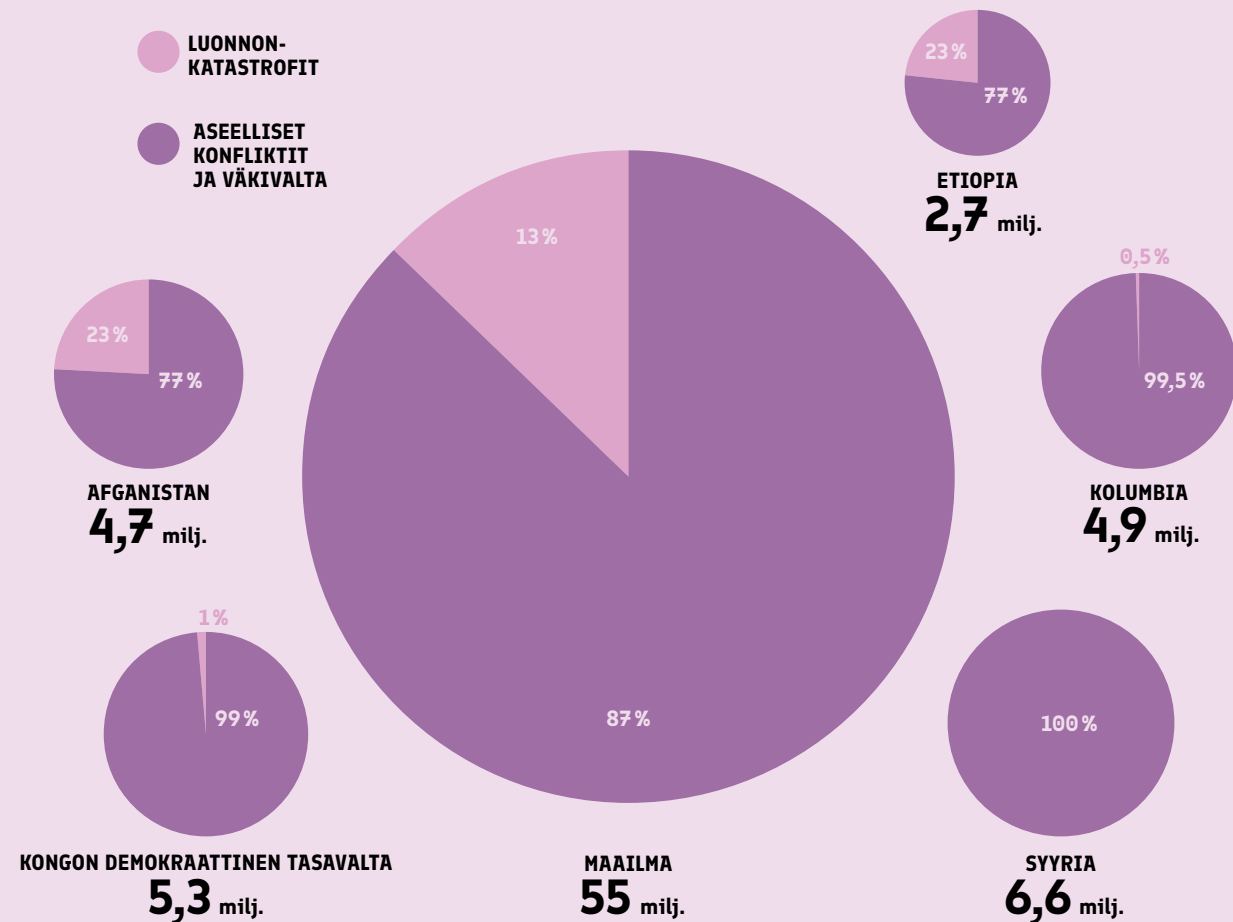
Artikeln finns på svenska på **Kehitys-Utvecklings webbplats** kehityislehti.fi.

SOTA PAKOTTAA KYMMENET MILJOONAT IHMISET PAKOLAISIKSI KOTIMAASSAAN

Vuoden 2020 lopussa 48 miljoonaa ihmistä pakeni kotimaassaan aseellista konfliktia. Vuoden 2021 tilastoja ei ole vielä julkaistu, mutta Talebanliikkeen valtaanpaluu Afganistanissa ja Etiopian väkivaltaisuuDET ovat entisestään lisänneet näissä maissa maansisäistä pakolaisuutta.

MAANSISÄISTEN PAKOLAISTEN MÄÄRÄ JA LÄHTÖSYIDEN OSUUS MAAILMASSA JA VIIDESSÄ VALTIOSSA VUONNA 2020

LÄHDE: GLOBAL HUMANITARIAN OVERVIEW 2022

ILMASTO- KRIISIN TORJUNTAAN ETSITÄÄN LISÄÄ RAHAA

Kehittyvät maat toivovat lisää rahallista tukea, kun ilmasto lämpenee. Bangladeshissa köyhät perheet maksavat jo kaksi miljardia dollaria vuodessa ilmastohaitoista, kuten syklonituhosta.

”On ironista, että kaikkein haavoittuvimmat ja marginalisoiduimmat ihmiset kärsivät eniten, vaikka heidän roolinsa ilmasto-ongelmassa on ollut vähäisin.”

– Julius Mbatia

Tämä tarkoittaa fossiilisten polttoaineiden, kuten maakaasun, kulutuksen kasvua. Muutosta ei katsota hyvällä maissa, jotka ovat jo ehtineet nostaa bruttokansantuotensa riittävän korkealle.

Länsimaisessa mediassa on viime aikoina varoiteltu Afrikan kasvavasta energiantarpeesta, samaan tapaan kuin ennen puhuttiin kiinalaisten jääkaapeista, kirjoittavat energia-alan asiantuntijat **Todd Moss** ja **Vijaya Ramachandran** yhdysvaltalaisessa *Foreign Policy* -lehdessä.

Asiantuntijat muistuttavat, että Afrikan maat lähtevät kuitenkin energiankulutuksessaan pitkältä takamatkalta. Vaikka miljardi Saharan eteläpuolisen Afrikan asukasta kolminkertaistaisi nykyisen sähkönkulutuksensa käyttämällä esimerkiksi maakaasua, päästöt vastaisivat vain 0,6 prosentin lisäystä nykyisiin maailman hiilidioksidipäästöihin.

Mistä vakavasta humanitaarisesta kriisistä uutisoitiin kaikkein vähiten viime vuonna?

Sambiaa riivanneesta kuivuudesta, joka jätti yli miljoona ihmistä ruoka-avun varaan, kerrotaan tuoreessa kansainvälisessä mediatutkimuksessa.

Kuivuus ei ole uusi ilmiö Sambiassa. Ilmastonmuutos on vaikuttanut maahan haitallisesti jo kolmen vuosikymmenen ajan, sanoo ilmastotutkija **Mulako Kabisa** Britannian yleisradioyhtiön BBC:n haastattelussa.

Sambia ei ole omilla tekemisillään juurikaan vaikuttanut ilmaston lämpenemiseen. Keski-Afrikan ilmastotutkija **Mulako Kabisa** kertoo, että kolmen vuosikymmenen ajan, sanoo ilmastotutkija **Mulako Kabisa** Britannian yleisradioyhtiön BBC:n haastattelussa.

Sama pätee koko Afrikan mantereeseen, joka

vastaa vain 2,7 prosentista planeetan historiallisista hiilidioksidipäästöistä. Jos laskuista jätetään pois pohjoinen Afrikka ja Etelä-Afrikan valtio, loput 48 maata ovat kerryttäneet noin 0,5 prosenttia tähänastisista päästöistä.

Samaan aikaan Afrikka on erityisen haavoittuvainen ilmastokriisin edessä. Maanosalla ei ole varaa tehdä suuren mittaluokan sopeutumistoimia ilmaston lämpenemisen vuoksi.

”On ironista, että kaikkein haavoittuvimmat ja marginalisoiduimmat ihmiset kärsivät eniten, vaikka heidän roolinsa ilmasto-ongelmassa on ollut vähäisin”, tiivistää ACT Alliance -järjestön kenialainen ilmastoasiantuntija **Julius Mbatia** sähköpostitse.

Tilanteen ristiriitaisuutta lisää se, että Afrikan nuori väestö on nostamassa elintasoaan.

SÄÄENNUSTEITA SAMBIALAISILLE

VILJELYKAUDEN ALUSSA sambialaiset maanviljelijät ovat perinteisesti tarkkailleet luontoa, kuten puiden kukintaa ja lintujen muuttoreittejä. Näiden ympäristöstä saatujen vihjeiden avulla he ovat päättelleet, milloin kannattaa aloittaa esimerkiksi maissin ja papujen viljely.

Ilmaston lämpenemisen myötä perinnetieto on kuitenkin muuttunut yhtä luotettavaksi kuin kolikonheitto. Aiempaa pidemmät kuivuudet ja laajemmat tulvat sekä satunnaisiksi muuttuneet sateet ovat tehneet maanviljelystä hankalaa. Esimer-

kiksi lokakuulle odotetut monsuunisateet saattavat alkaa vasta helmikuussa.

Pahimmillaan kuivuus voi tuhota lähestulkoon koko sadon. Tämä on vakava ongelma maassa, jossa 70 prosenttia väestöstä elää maanviljelystä. YK:n kehitysohjelman UNDP:n mukaan noin 40 prosenttia sambialaisista eli äärimmäisessä köyhyydessä vuonna 2016.

Maailmanlaajuisen ympäristörahan GEFin ja UNDP:n hankkeella on pyritty tuomaan maanviljelijöille tarkempia sääennusteita, jotta viljelyt onnistuisi-

vat paremmin ja satoja menetettäisiin vähemmän.

Sambian meteorologisilla järjestelmillä voidaan nyt ennustaa jo viljelykauden alussa, onko kuivuutta näköpiirissä. Jos kuivuus uhkaa, pienviljelijöille lähetetään tekstiviestejä, joissa kehoitetaan esimerkiksi vaihtamaan kasvatettavia lajikkeita. Viestit lähtevät englantia osaaville viljelijöille, jotka puolestaan välittävät tiedon eteenpäin paikallisilla kielillä. Sääennusteita on alettu välittää radiokanavilla myös muilla kielillä kuin englanniksi.

Afrikka tarvitsee 2 500 miljardia dollaria

Kehittyvät maat Afrikassa ja muualla ovat pitäneet ilmastomuutoksen aiheuttamaa eriarvoistumista vahvasti esillä kansainvälisissä ilmastoneuvotte- luissa. Ilmasto-oikeudenmukaisuuden periaate on myös saatu kirjattua osaksi YK:n ilmastopuitesopi- musta ja Pariisin sopimusta.

Käytännössä eriarvoisuutta on tarkoitus tasoi- ttaa rahalla.

Jos lasketaan yhteen esimerkiksi Afrikan maiden kansallisissa päästövähennyssuunnitelmissa mai- nitut tarpeet ja muutetaan ne rahaksi, mantereen maat tarvitsisivat 2 500 miljardia Yhdysvaltain dollaria vuoteen 2030 mennessä, jotta maapallon keskilämpötilan nousu pysyisi 1,5 asteessa.

Summa ei ole tavaton. Teollisuusmaiden yhteistyöjärjestö OECD on laskenut, että maailman infrastruktuurin – energiantuotannon, liikenteen, rakennusten ja vesijärjestelmien – saattaminen ilmastokestäväksi ja kestäväen kehityksen mukai- seksi maksaisi vuosittain 6 900 miljardia dollaria aina vuoteen 2030 saakka.

Ero nykyiseen ilmastorahoitukseen on suuri. Tällä hetkellä teollisuusmaiden tavoite on rahoittaa kehittyvien maiden ilmastotoimia 100 miljardilla dollarilla vuosittain aina vuoteen 2025 saakka. Sen jälkeisestä summasta on tarkoitus päättää vuoden 2024 loppuun mennessä.

Euroopan unionin ilmastorahoituksen pää- neuvottelija **Outi Honkatukia** pitää alkuperäistä 100 miljardin summaa ”poliittisena päätöksenä”, joka on tiedetty riittämättömäksi. Todellisiin tarpeisiin vastaaminen olisi kuitenkin mahdotonta maailmassa, jossa valtioilla on rajallinen budjetti.

”Julkinen rahoitus on kuin pisara meressä verrattuna rahamäärään, joka oikeasti tarvitaan ilmastoneutraaliuden tavoitteluun ja sopeutumis- toimiin”, sanoo Suomen ilmastoasioiden pääneu- vottelija **Marjo Nummelin**.

Honkatukian ja Nummelinin mukaan mikään julkinen rahoitus ei riitä esimerkiksi muuttamaan koko energiasektoria päästöttömäksi. Riittäviin tuloksiin päästään vain yksityisillä sijoituksilla ja ”vivutuksella”.

Vivuttamisella tarkoitetaan yritysten tukemista julkisella rahoituksella niin, että liiketoiminnan riskit pienenevät. Yritykset ovat huomattavasti halukkaampia osallistumaan ilmastohankkeisiin, jos mukana on esimerkiksi valtioiden tukema kan- sainvälinen rahoituslaitos.

Rahoittajien määrän toivotaan kasvavan

Ilmastorahoitusta on kritisoitu siitä, että suurin osa miljardeista on takaisinmaksettavaa lainaa. Rahoituksen ei ole myöskään katsottu kohden- tuvan riittävästi köyhimpiin maihin ja näiden sopeutumistoimiin.

Vähiten kehittyneille maille suunnattu ilmastorahoitus oli vuonna 2019 vain 15,4 miljardia dollaria ja pienille saari- valtioille 1,5 miljardia dollaria. Myös koko potin eli sadan miljardin dollarin tavoite jäi vajaaksi, noin 80 miljardiin dollariin.

Niukka rahoitus johtaa IIED-tutkimuslaitoksen mukaan siihen, että esimerkiksi Bangladeshissa köyhät maaseudun perheet maksavat vuosittain noin kaksi miljardia dollaria ilmastomuutoksen haitoista omasta taskustaan, kun muun muassa rajut syklonit tuhoavat koteja ja viljelyksiä.

Viime marraskuussa Skotlannin Glasgow’ssa järjestetyssä ilmastokokouksessa rahoitustavoit- teita säädettiin niin, että ilmastomuutokseen sopeutumisen rahoitusta lisätään jatkossa, jotta hillintä ja sopeutuminen olisivat paremmassa tasapainossa.

Jatkossa myös rahoittajapohjaa pyritään laa- jentamaan teollisuusmaiden ulkopuolelle, jotta maksajapuolella olisi nykyistä leveämpi rintama maita vuoden 2025 jälkeen.

”Jos rahoittajien joukko ei laajene, eikä mukana ole yksityisiä rahoitusvirtoja, ilmastorahoituksen määrä ei tule nousemaan merkittävästi”, Outi Honkatukia sanoo.

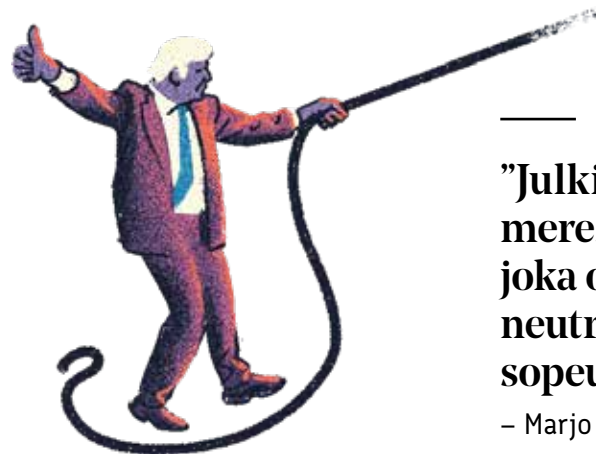
Ilmastoneuvotteluissa rahoittajapohjan laa- jentamisella on tarkoitettu ennen kaikkea niitä

”Jos rahoittajien joukko ei laajene, eikä mukana ole yksityisiä rahoitusvirtoja, ilmastorahoituksen määrä ei tule nousemaan merkittävästi.”

– Outi Honkatukia

G77-ryhmän kehittyviä maita, joilla on korkea bruttokansantuote henkeä kohden. Uusiksi rahoit- tajiksi haluttaisiin siis esimerkiksi Saudi-Arabia, Kuwait ja Singapore, mutta myös Kiina.

Nykyisiä rahoittajia ovat 23 teollisuusmaata, jotka kuuluvat myös OECD:n kehitysapukomiteaan DACiin.

”Julkinen rahoitus on kuin pisara meressä verrattuna rahamäärään, joka oikeasti tarvitaan ilmasto- neutraaliuden tavoitteluun ja sopeutumistoimiin.”

– Marjo Nummelin

VIHREÄÄ SÄHKÖÄ HONDURASILAISILLE

HONDURAS TUOTTAA noin puolet sähkö- tään käyttämällä fossiilisia polttoaineita, kuten öljyä ja maakaasua.

Kehitysrahoitusyhtiö Finnfund on tukenut Hondurasin siirtymää kohti uusiutuvia energiamuotoja Valle Solarin -aurinkosähköhankkeella. Vuonna 2015 Nacaomen kaupungin lähellä avatut kaksi aurinkovoimalaa tuottavat nykyisin vihreää sähköä noin puolelle miljoonalle kotitaloudelle.

Aurinkovoimalat korvaavat tuonti- öljyä ja vähentävät siten Hondurasin

vuosittaisia hiilidioksidipäästöjä noin 78 000 tonnilla. Samalla ne lisäävät maan energiavarmuutta.

Käyttöönottohetkellään voimalat muodostivat koko Latinalaisen Amerikan suurimman aurinkovoimapuiston. Raken- nusvaiheessa voimalat tarjosivat noin 500 työpaikkaa, ja myöhemmin työntekijöiden määrä on ollut lähempänä 50:tä.

Hankkeeseen on liitetty paikallista yhteisöä laajemmin hyödyttävä yhteis- kunnallinen ulottuvuus. Hankkeen perus- taman säätiön varoilla on muun muassa

parannettu vesijärjestelmiä, terveyden- huoltoa ja ympäristön tilaa.

Voimaloiden pystyttämisestä vastan- nut hondurasilainen yhtiö on puolestaan rakentanut luokahuoneita lähikoululle, porannut kaivoja ja asentanut vesisäi- liöitä paikallisen yhteisön käyttöön. Vesijärjestelmien kohentaminen on kaiken kaikkiaan lisännyt kuivuudelle alttiiden alueiden ilmastokestävyyttä.

Finnfundin lisäksi hankkeessa ovat olleet mukana Maailmanpankin alainen IFC-rahoi- tusyhtiö ja Itävallan kehityspankki OeDB.

KARTTATIETOA TUVALULAISILLE

TUVALU ON yksi pienistä Tyynenmeren saarivaltioista, jotka käyvät eloonjäämiskamppailua ilmaston lämpenemisen aiheuttamaa merenpinnan nousua vastaan. Tuvaluun kuuluu yhdeksän atollia, joissa on yhteensä 129 saarta. Saarilla asuu hieman yli 11 000 ihmistä.

Vihreän ilmastorahaston GCF:n ja YK:n kehitysohjelman UNDP:n vuonna 2017 aloittaman hankkeen tavoite oli, että tuvalulaiset saisivat aiempaa tarkempia ennusteita merenpinnan nousun vaikutuksista ja pystyisivät niiden avulla rakentamaan ranta-alueistaan ilmastokestäviä.

Esimerkiksi GEF on tukenut ilmastomuutoksen hillintää 4,2 miljardilla dollarilla ja vivuttanut 38,3 miljardia dollaria muuta rahoitusta yli tuhannelle hankkeelle ja ohjelmalle yli 160 maassa.

Rahoitus on kuitenkin pientä ongelmien suuruuteen nähden.

Hillinnän haasteita kuvaa se, että nopeasta teknologisesta kehityksestä huolimatta yli 80 prosenttia maailman energiasta tuotetaan yhä fossiilisilla polttoaineilla. Kiina on luvannut olla hiilineutraali vuonna 2060 ja Intia vuonna 2070.

Myös ilmastoneuvottelijat tuntevat taakan painon.

”Edistysaskelia otetaan, mutta toisaalta asioita on vaikea viedä eteenpäin sillä vauhdilla kuin niiden vakavuus edellyttäisi”, Marjo Nummelin sanoo. •

**Artikeln finns på svenska på
Kehitys-Utvecklings webbplats
kehitylehti.fi.**

Kartoituksessa ja tiedonkeruussa käytettiin hyväksi erityisiä valotutkilla varustettuja lentokoneita, jotka pystyvät mittaamaan etäisyyksiä aina merenpohjaan saakka.

Hankkeen ansiosta Tuvalun päättäjillä on nyt tarkempi kuva ilmastomuutoksen tuomista ongelmista.

Lisääntynyt tieto on mahdollistanut myös aiempaa laadukkaampien sopeutumis suunnitelmien tekemisen ja lisännyt tuvalulaisten tietoisuutta ilmastoriskeistä.

Hanketta on sittemmin laajennettu myös muihin saarivaltioihin, kuten Cookinsaarelle ja Palaulle.

ORAS TYNKKYKEN

Krokotiilin- kyyneleet eivät Kongon lapsia auta

ILMASTONEUTRAALIN MAAILMAN rakentaminen merkitsee ennennäkemättömän laajaa käännettä. Maailman pitää siirtyä ripeään tahtiin fossiilisista polttoaineista pääosin uusiutuvaan energiatalouteen. Energiaa pitää käyttää nykyistä tehokkaammin, ja niin liikennettä kuin teollisuuttakin pitää sähköistää.

Siirtymään tarvitaan tuulivoimaloita ja aurinkopaneeleja, akkuja ja sähkönsiirtolinjoja. Ne ja monet muut ilmastoratkaisut kasvattavat kuparin ja alumiinin kaltaisten tuttujen raaka-aineiden kysyntää. Lisäksi tarvitaan useimmille meistä vieraammaksi jääneitä metalleja, kuten molybdeenä ja palladiumia.

Raaka-aineiden tuotantoon liittyy kuitenkin huolia. Koboltista osa tuotetaan Kongon demokraattisessa tasavallassa mahdollisesti lapsityövoimalla. Harvinaisten maametallien tuotanto on voittopuolisesti autoritaarisen Kiinan hyppysissä. Ruotsissa kaavaillaan kaivoksia saamelaiden maille ilman heidän hyväksyntäänsä. Jos kaivosteollisuus on pilannut vesiä ja maita Suomenkin kaltaisessa maassa, millaista mahtaa olla jälki Papua-Uudessa-Guineassa?

OSA HUOLESTA on varmasti yhtä vilpittömä kuin aiheellistakin. Epäkohdilta ei saa ummistaa silmiä.

Osa huolesta vaikuttaa kuitenkin hieman valikoivalta. Äkinäistä heräämistä luonnonvaratalouden haittoihin saattaa osittain selittää myös tarkoituksenmukaisuus.

Työolot globaalissa etelässä näyttävät kiinnostavan lähinnä silloin, kun mineraaleja tarvitaan tuulivoimaloihin – ei silloin, kun ne päätyvät kännyköihin tai taulutelevisioihin. Sähköautojen hiilijalanjäljestä porua pitävät ovat usein varsin hiljaa silloin, kun päästöt ovat peräisin polttomootoriautoista tai raskaasta teollisuudesta. Köyhien maiden asukkailla on niukalti ystäviä siinä vaiheessa, kun ympäristön pilaakin vuotava öljyputki.

Valikoiva huoli heijastuu myös keskusteluun ratkaisuista. Usein tuntuu riittävän, että lyödään ilmastoratkaisuja niiden puutteista. Melko harvoin näyttää löytyvän vastaavaa tarmoa edistää toimia, joilla puutteisiin voidaan oikeasti puuttua.

MIKKA PIRINEN

KUN SEURAAAN keskustelua energiasiirtymän haasteista, yhteiskuntatieteilijä minussa herää pohtimaan valtaa. Ketä hyödyttää eniten se, että säällisiä työoloja ja ympäristövastuuta aletaan vaatia juuri – ja ehkä jopa vain – siinä vaiheessa, kun maailma pitäisi kiireesti pelastaa ilmasto-kriisiltä?

Fossiiliteollisuutta ja muita siirtymää jarruttavia tahoja.

Valitettavasti sähköautoilun tai tuulivoiman vastustaminen ei kuitenkaan ratkaise puutteita työoloissa tai ympäristövastuussa. Sen sijaan se voi hyvin onnistua hidastamaan ilmastotyötä. Ilmastokriisistä taas kärsivät eniten – etkäs muutkaan kuin lapset ja muut haavoittuvimmat ihmisryhmät globaalissa etelässä.

Krokotiilinkyyneleet eivät Kongon lapsia auta. Sen sijaan heitä auttaisivat vahva yritysvastuulaki ja satsaukset kestäviin innovaatioihin – esimerkiksi akkuihin, joissa kobolttia tarvitaan vähemmän. Heitä auttaisivat kansainväliset sopimukset, kiertotalous ja kehitysyhteistyö.

Ilmastokriisin ratkaiseminen on ihmiskunnan elinehto. Siirtymä voidaan ja pitää tehdä tavalla, joka varjelee ihmisoikeuksia ja ympäristöä.

Mutta se pitää tehdä.

Kirjoittaja työskentelee kestävyysratkaisujen vanhempana neuvonantajana Suomen itsenäisyyden juhlarahastossa Sitrassa.

Ilmastokriisi koettelee Afrikkaa

Vuonna 2020 ilmastomuutos lisäsi Afrikan maissa trooppisia myrskyjä, rankkasateita ja äärimmäistä kuivuutta. Myös vuoristojaat sulivat nopeasti.

Afrikan maiden kyky sopeutua ilmastomuutoksen kärjistämiin äärioloihin on heikko. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa lähes puolet väestöstä elää köyhyyydessä. Äärisääät heikentävät heidän toimeentuloaan, joka koostuu pääosin ilman keinokastelua harjoitetusta maataloudesta, laidunnukseen perustuvasta karjanhoidosta ja kalastuksesta. Ilmastokriisi eriarvoistaa mannerta entisestään. Jos vanhempien heikentynyt toimeentulo vaikeuttaa lasten koulunkäyntimahdollisuuksia, vaikutukset siirtyvät seuraavalle sukupolvelle.

Heinäkuussa 2020 **Marokossa** ja **Algeriassa** oli poikkeuksellisen kuumaa: Algerian eteläosissa lämpötila nousi yli 48 asteeseen.

98 miljoonan

afrikkalaisen ruokaturva heikkeni, ja he tarvitsivat humanitaarista apua vuonna 2020. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 40 prosenttia. Ilmastokriisin lisäksi tilannetta pahensivat muiden muassa konfliktit ja koronapandemia.

Nigerjoen vedenpinta pysyi poikkeuksellisen korkeana koko vuoden, mikä mursi **Nigerin** pääkaupungin Niameyn tulvapadot.

Lisääntyneen sateen seurauksena **Kongojoki** tulvi, mikä romahdutti joenpenkkoja muun muassa **Kongon demokraattisen tasavallan** pääkaupungissa Kinshasassa.

Libyassa satoi lokakuussa läpimitaltaan jopa 20 senttimetriä olevia rakeita.

Sudanissa tulvat tappoivat 155 ihmistä ja vaikeuttivat 800 000 ihmisen elämää.

Nykytahdilla **Mount Kenya** menettää jääpeitteensä 2030-luvulla, yhtenä ensimmäisistä vuoristoista maailmassa. Lämpenevän ilmaston seurauksena Kilimanjaro Tansaniassa sekä Ruwenzori Ugandan ja Kongon demokraattisen tasavallan rajalla ovat jättömiä 2040-luvulla.

Suotuisat sääolot saivat kulkusirkat lisääntymään massoittain Itä-Afrikassa. **Etiopiassa** ne tuhosivat yli 800 000 maanviljelijätalouden toimeentulon syömällä sadon ja laidunmaan. Myös **Somaliassa** menetykset olivat mittavia.

+4,1 mm

Intian valtameren rannikolla merenpinta nousi 4,1 millimetriä vuodessa, mikä on enemmän kuin maapallon keskiarvo 3,7 millimetriä.

Yli miljoona ihmistä kärsii **Etelä-Madagaskarilla** kuivuuden aiheuttamasta nälästä.

Etelä-Afrikkaa koettelee seitsemän vuotta kestänyt kuivuus, joka on pakottanut paikoittain säännöstelemään käyttövettä.

LÄHDE: THE STATE OF THE CLIMATE IN AFRICA 2020

PANDEMIA TOI UUSIA KEINOJA KEHITYSYHTEISTYÖHÖN

Miten koronaviruspandemia vaikutti koulunkäyntiin, alle viisivuotiaiden rokotuksiin ja luonnonsuojelualueiden vartiointiin? Kolme kehitysyhteistyöjärjestöä kertoo, miten pandemia muutti työtä.

Kaksi vuotta covid-19-tautia on takana. Ennusteet pandemian aikaisesta koulutuksesta, terveydenhuollosta ja luonnonsuojelusta ovat olleet karuja, kuten:

Sadat miljoonat lapset jäävät ilman opetusta ja kouluruokaa. Etäopiskelu ei onnistu ilman verkkoyhteyttä. Osa lapsista ei palaa kouluun, ja heistä puhutaan menetettyinä sukupolvena.

Lapsista tulee halpatyövoimaa. Lapsiavioliitot yleistyvät, koska tytön koulutus ei enää tuo lisäarvoa perheelle. Perheväkivalta yleistyy. Etenkin äitiys-, seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluja karsitaan, ja lasten perusrokotukset jäävät antamatta.

Salametsästys lisääntyy, metsien suojelu kärsii.

Entä miten ennustuksille on käynyt?

Etäkoulua radiossa

Somaliassa koulut sulkeutuivat viikoiksi, Etelä-Sudanissa ja Keniassa kuu-kausiksi. Ugandassa sulku kesti lähes 22 kuukautta, joka oli maailman pisin keskeytys lähiopetuksessa.

Koulut avautuivat Ugandassa vasta 10. tammikuuta 2022.

”Oppilaita palasi kouluihin vaihtelevasti alueesta riippuen”, Kirkon Ulkomaanavun (KUA) Itä-Afrikan koulutus-työn asiantuntija **Pauliina Kemppainen** sanoo.

”Esimerkiksi Pohjois-Ugandan eräällä alueella ensimmäisen luokan oppilaita tuli kouluun puolitoistaker- tainen määrä pandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Määrän pitäisi olla suurempi, sillä koulunkäynnin aloitti kaksi ikäluokkaa eli syksyn 2020 ja 2021 ekaluokkalaiset.”

21-vuotias Rose Night valmistautuu puolentoista vuoden tauon jälkeen matematiikan kokeeseen perheen pienimpien lasten makuuhuoneessa Yein kaupungissa Etelä-Sudanissa toukokuussa 2021.

Ugandassa on arvioitu, että jopa joka kolmas oppilas ei palaa kouluun.

Moni oppilas aloitti koulusulun aikana työnteon, avioitui tai sai lapsen. Ugandassa lapsi- ja teiniraskaudet kasvoivat räjähdysmäisesti vuonna 2020. Maalis–kesäkuussa 10–24-vuotiaiden tyttöjen ja naisten käynnit neuvolassa lisääntyivät reilut 22 prosenttia. Maalis–syyskuussa 10–14-vuotiaiden raskaudet kasvoivat ikäryhmistä eniten, yli 360 prosenttia.

”Samankaltainen ilmiö näkyi myös Etelä-Sudanissa”, Kemppainen sanoo.

Esimerkiksi Ugandassa tarjottiin etäopetusta, mutta siihen osallistui vain puolet runsaasta kymmenestä miljoonasta opiskelijasta. Etäopiskelua ja

opintojen jatkamista oli tuettava uusin konstein, sillä edes opettajilla ei ole tietokoneita eikä toimivia verkkoyhteyksiä.

Ugandassa ja Keniassa opettajat kävivät aluksi oppilaiden kodeissa. He jakoivat kyniä ja tehtävävihkoja, neuvoivat opinnoissa ja tarkkailivat, saivatko lapset opiskella. Kun pandemia pitkittyi, osa opettajista ryhtyi pitämään oppitunteja radion välityksellä. Muut opettajat jalkautuivat yhteisöihin, jakoivat oppilaat pienryhmiin ja auttoivat lapsia opiskelussa.

”Radio on Itä-Afrikassa paras tapa tavoittaa lapset”, Kemppainen selittää.

Somaliassa opetusministeriö halusi kehittää digitaalisia alustoja etäopintoja varten. Se oli liian aikaista, Kemppai-

nen toteaa, sillä verkkoyhteys ei toimi läheskään kaikkialla. Silti selvää on, että digitaalisuus on tullut kehittyvien maiden koulutukseen jäädäkseen.

Vielä arvoitukseksi jää, kuinka moni Itä-Afrikan lapsi jättää koulunkäynnin.

”Menetetty sukupolvi on todellinen uhka. Ugandan yläkouluissa koulupudokkaita yritetään houkutella takaisin esimerkiksi imetysnurkilla, joissa nuoret äidit voivat imettää säädyllisesti ja turvallisesti”, Kemppainen kertoo.

Terveyspalvelut pyörille

Viime vuonna äitiysterveysten palvelut vähentyivät ja lapset jäivät ilman rokotteita tuberkuloosia, poliota ja tuhkarokkoa vastaan. Alle viisivuotiaat

Lapsi saa tuhkarokkorokotteen Somaliimaan pääkaupungissa Hargeisassa helmikuussa 2021.

Rose Nightilta mitataan lämpö koulun pihalla Yein kaupungissa. Etelä-Sudanissa koulut avattiin toukokuussa 2021.

Eteläsudanilainen Nancy Lubanga käy koulua Kalobeyin pakolaisleirillä Luoteis-Keniassa.

Hoitajia on siirtynyt terveysasemilta rokottajiksi ja muuhun koronapandemian vastaiseen työhön.

lapset, jotka sairastivat ripulia, keuhko-kuumetta tai malariaa, eivät välttämättä saaneet hoitoa.

Näin vastasi lähes puolet noin 140:stä YK:n lastenjärjestön Unicefin kohdemaasta, jotka ovat alhaisen tai keskitulotason maita.

”Pelkona on, että alle viisivuotiaita lapsia kuolee kuluvaan vuoden aikana jopa kaksi miljoonaa enemmän kuin vastaavana aikana ennen pandemiaa. Pelkästään malariaan kuoli viime vuonna 12 prosenttia enemmän lapsia kuin edellisvuonna. Myös keskenmenot lisääntyivät”, Suomen Unicefin erityisasiantuntija **Tarmo Heikkilä** sanoo.

Usein syynä ovat terveyspalvelujen leikkaukset.

Hoitajia on siirtynyt terveysasemilta rokottajiksi ja muuhun koronapandemian vastaiseen työhön. Perusrokotteisiin varatut rahat ovat kuluneet koronavirusrokotteisiin. Asiakkaat eivät ole päässeet terveysasemille liikkumisrajoitusten ja julkisen liikenteen katkojen vuoksi. Osa kansasta on karttanut terveysasemia infektiopelon vuoksi.

”Siksi terveyspalveluja on viety ihmisten luo”, Heikkilä toteaa.

Kiertäviä terveysklinikoita on lisätty. Klinikka on usein autossa, jossa tavallisesti työskentelee hoitaja joko lääkärin kanssa tai ilman. Yhteisöissä on koulutettu vapaaehtoisia terveystyöntekijöitä, jotka osaavat hoitaa yleisimpiä sairauksia, kuten ripulia ja keuhkkokuumetta.

Nepalissa sarvikuonot lasketaan viiden vuoden välein. Viime vuonna niitä oli 752.

Vaikka terveyspalvelut ovat yleisesti ottaneet takapakkia, yllätyksiäkin löytyy. Heikkilä kertoo Somaliasta, jossa äitiysterveysten palvelut ja vastasyntyneiden lasten terveyskeskukset ovat toimineet lähes häiriöttä. Myös kuukautissuojia on jaettu tytöille kuten ennenkin, vaikka koulut olivat hetkellisesti kiinni.

Valvontaa virtuaalisesti
Ihmisen hyvinvointi on kytköksissä luontoon etenkin kehittyvissä maissa. Koronaviruspandemia sai yhteiskunnat sekaisin ja rikkoi ruokaketjut maaseudulta kaupunkeihin.
”Kaupungeista ei voi ostaa tuotteita, joten ihmiset muuttivat maalle, jossa voi viljellä, kerätä polttopuuta ja pyydystää eläimiä. Luonnonvarojen käyttö kasvoi, ja konfliktit ihmisten ja eläinten välillä lisääntyivät”, ympäristöjärjestö

WWF Suomen ohjelmajohtaja **Anne Tarvainen** toteaa.
Esimerkiksi Nepalissa polttopuuta on hakattu edellisvuosia enemmän.
Myös tiikereitä on tapettu, koska nepalilaiset ovat liikkuneet enemmän metsissä ja kokeneet ne uhaksi. Sarvikuonojen salametsästys on kasvanut. Vuonna 2020 sarvikuonoja metsästettiin neljä, 2010-luvulla vain yksi. Viime vuoden lukua ei vielä tiedetä, Tarvainen sanoo.
”Nepalilaiset kertovat entisistä salametsästäjistä, jotka ovat palanneet. Ammattimetsästäjät ja kauppiaat hokuttelevat myös kyläläisiä laittomuuksiin ja käyttävät heitä hyväkseen.”
Valvonta Aasian ja Afrikan suojelualueilla on vähentynyt. Pandemia lopetti turismin ja suojelualueiden pääsymaksut, joilla valvonta on osin rahoitettu.

Pandemia lopetti turismin ja suojelualueiden pääsymaksut, joilla valvonta on osin rahoitettu.

Toisaalta pandemia rajoituksineen myös rauhoitti salametsästystä.
Esimerkiksi Etelä-Afrikassa sarvikuonojen salametsästys väheni lähes puoleen vuoden 2020 alkupuoliskolla edellisvuoden alkupuoliskoon verrattuna. Vuoden 2021 alkupuoliskolla tappoluku kääntyi nousuun, mutta silti sarvikuonoja kaadettiin vähemmän kuin ennen pandemiaa. Keniassa sarvikuonojen ja elefanttien salametsästys väheni merkittävästi vuoteen 2020 mennessä, eikä se ole pandemian aikana lisääntynyt. Tarvainen selittää yhdeksi syyksi sen, että lentoliikenne Keniasta hiipui eikä villieläinten osia saatu Aasian markkinoille.

”Ugandassa salametsästys ei ole vähentynyt, koska laittoman villieläinkaupan reitti kulkee maateitse Etelä-Sudanin ja Etiopian kautta.”
Pandemian aikana valvontaa oli kehitettävä. WWF Suomi tuki kohdemaidensa työntekijöitä kouluttamaan suojelualueiden valvojia virtuaalisesti. Lisäksi suomalaiset seurasivat Zoom-sovelluksen avulla nepalilaisten työntekijöiden käyntiä suojelualueilla. He haastattelivat paikallisia asukkaita ja käänsivät puheen nepalista englanniksi.
”Kokeilemisen arvoista ja varmasti jatkuu”, Tarvainen toteaa.
Virtuaalista vartijoiden koulutusta on kokeiltu myös Itä-Afrikassa.
Tarvaisen mukaan valvontaa suojelualueilla on oltava myös poikkeusaikana, sillä korruptio vaikuttaa lisääntyneen. Jos valvovat viranomaiset ovat taloudellisesti tiukoilla, heillä on matalampi kynnys sallia laitton metsästys tai puukauppa.

Artikeln finns på svenska på **Kehitys-Utvecklingswebbplats** **kehityislehti.fi**.

Eteen- vai taaksepäin?
Palaavatko palvelut entiselleen? Sitä ei vielä tiedetä. Tarmo Heikkilä Unicefista on huolissaan äitiys-, seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluista, jotka koetaan useissa kulttuureissa arkaluontoisiksi ja jopa tarpeettomiksi.
Jotain hyvääkin sentään tapahtui.
Anne Tarvainen WWF:stä kertoo, että järjestöllä on Nepalissa ja Keniassa hyvät yhteydet syrjäisiin kyliin. Yhteistyö paikallisten viranomaisten kanssa on tiivistynyt.

Myös KUAn Pauliina Kemppainen kertoo itäafrikkalaisten koulujen ja kotien yhteistyön tiivistymisestä. Opettajat ja vanhemmat tapasivat, kun opettajat jalkautuivat yhteisöihin.
Mutta paljon kysymyksiäkin on.
Vielä on esimerkiksi epäselvää, miksi äitiysterveysten palvelut ja kuukautissuojien jakelu toimivat juuri Somalian kaltaisessa hauraassa valtiossa. Ja miten pandemian vaikutukset voi ylipäättään erottaa muista kriiseistä, joita kehittyvissä valtioissa on? •

Laillinen puukauppa tuotti tuloa nepalilaisille pienviljelijöille koronapandemian aikana. Kuvassa kylämetseen käyttäjäryhmän sihteeri Parbati Singh ja WWF Nepal:n Muna Thapa Laljhadi Mohanan metsäkäytävässä Lounais-Nepalissa.

Pakkosiirtoja perinnemailta Zimbabwe

Siirtomaa-ajalta periytyvä yhteisömaalaki ei suojaa alkuperäiskansoja sen enempää kotimaisilta rakennushankkeilta kuin kiinalaisilta kaivosyhtiöiltäkään.

Olemme vihaisia ja turhautuneita”, sanoo **Livison Chikutu** Zimbabwen pääkaupungissa Hararessa. Hänen yhteisönsä on nostanut kanteen presidentinkansliaa ja useita ministeriöitä vastaan, koska nämä vaativat yhteisöä muuttamaan pois yli 12 000 hehtaarin

alueelta. Yhteisön jäsenet ovat asuneet alueella vuosisatojen ajan.

Yhteisö kuuluu hlangwe shangaani-kansaan, joka asuu Kaakkois-Zimbabwen lisäksi Mosambikissa ja Etelä-Afrikassa.

Viranomaiset haluavat rakentaa yhteisön maille kastelujärjestelmän. Se on mahdollista, koska Zimbabwen yhteis-

sömaalaki antaa viranomaisille oikeuden pakkosiirtää yhteisömailla asuvia paikallisyhteisöjä esimerkiksi merkittävien infrastruktuurihankkeiden tieltä.

Kanteessaan Chikutun yhteisön jäsenet kuitenkin esittävät, ettei yhteisömaalaki koske heitä, koska he eivät ole koskaan asuneet yhteisömailla.

Siirtomaa-aikana britit jakoivat tuolloin Rhodesiana tunnetun maan puoliksi valkoisen ja mustan väestön kesken. Mustat siirrettiin yhteisömaiksi nimetyille alueille.

Hlangwe shangaani -kansan maat eivät tuolloin kiinnostaneet siirtomaa-isäntiä, joten he saivat jatkaa asumistaan maillaan myös vuonna 1980 itsenäistyneessä Zimbabwessa.

Nyt pakkosiirto uhkaa yhteisön elämää ja Zimbabwen perustuslain takamia omistusoikeuksia sekä oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Hlangwe shangaani -yhteisö ei tiedä, mihin sen jäseniä ollaan siirtämässä tai miten heidän tulonmenetyksensä korvataan.

Yhteisön nostama kanne on hylätty korkeimmassa oikeudessa. Tapaus etenee kuitenkin Zimbabwen perus-

Valtaosa Zimbabwen maa-alasta on julkista yhteisömaata, jota hallitsevat paikallisyhteisöt.

tuslakituomioistuimeen, joka kuulee asianomaisia lähikuukausina.

Presidentin maat

Suuri osa Zimbabwen maa-alasta on julkista maata, kuten yhteisömaita. Yhteisömaita hallitsevat paikallisyhteisöt ja niiden päälliköt. Maakysymyksiä ratkotaan osin briteiltä perityn tai muuten eurooppalaisen lainsäädännön pohjalta.

Maan presidentti voi kuitenkin halutessaan tulkita lakia mielensä mukaan ja lunastaa maita käyttöönsä.

”Siksi on mahdollista myydä maankäyttöoikeuksia esimerkiksi kiinalaisille”, sanoo maakysymyksiin perehtynyt professori **Mandivamba Rukuni** Zimbabwen yliopistosta.

Viime tammikuussa kiinalaiselle kaivosyhtiölle Monalofille myönnet-

tiin kaivoslupa, jonka perusteella se vaati paikallista yhteisöä muuttamaan perinnemailtaan Bingan alueella Luoteis-Zimbabwessa.

Zimbabwen maakysymystä hämentää yhä myös vuoden 2000 maa-uudistus.

Tuolloin silloinen presidentti **Robert Mugabe** pakkolunasti valkoisten suurmaanomistajien tilukset ja lupasi ne mustille pienviljelijöille. Lopulta ne päätyivät enimmäkseen hänen lähipiirilleen.

”Mustat saivat ostaa valkoisten omistamia maatiloja, ja kaupasta he saivat todisteeksi kauppakirjan. Silti mustat eivät edelleenkään saa omistaa esi-isiensä asuttamia maita, jotka on määritelty yhteisömaiksi”, sanoo **Tendai Biti**, joka toimii hlangwe shangaani-yhteisön lakimiehenä.

Suojaa säätiöistä?

Professori Mandivamba Rukuni pitää hlangwe shangaani -kansan oikeustais- telua merkittävänä, koska se edustaa kaikkia Zimbabwen alkuperäiskansoja ja puolustaa niiden oikeuksia.

Koska maalainsäädäntö on epäselvää, Rukuni haluaa auttaa yhteisöjä säätiöimään maaresurssejaan.

”Yhteisöt merkitsevät maarajansa sekä joet ja vuoret, joiden alueella ne asuvat. Samalla ne voivat merkitä pyhän maansa ja alueen, jossa niiden karja laiduntaa.”

Ei ole takeita, että säätiöittäminen estää maiden haltuunottoa. Rukunin mukaan resurssien dokumentointi kuitenkin parantaa yhteisöjen asemaa oikeustaisteluissa. •

Livison Chikutu puolustaa yhteisönsä oikeutta asua esi-isiensä perinnemailloilla.

PUNAINEN TUULI TUO NÄLÄN MADAGASKARILLA

Tio mena on malagassia ja tarkoittaa punaista tuulta. Se on punainen hiekkamyrsky, joka tuhoaa tieltään kaiken, myös viljelykset Madagaskarin eteläosassa. Punaiset tuulet ovat viime vuosina yleistyneet samaan aikaan, kun saarivaltiota koettelee pahin kuivuus vuosikymmeniin. YK:n mukaan yli miljoona aliravittua ihmistä selviää vain humanitaarisen avun turvin. Puolet heistä on lapsia.

Laha Gervais huolehtii lapsenlapsistaan Mahasolo Philibertistä Ambovomben kaupungin sairaalassa eteläisellä Madagaskarilla. Lapsi kärsii vakavasta aliravitsemuksesta.

Viisivuotias Nathalie on kävellyt äitinsä kanssa 17 kilometriä avustusjärjestön ruoanjakelupisteelle. Harvaan asutulla alueella apua haetaan pitkienkin matkojen takaa.

Olkavarren ympärysmitta kertoo pojan aliravitsemuksesta Elomakan kylässä. Lisääntyneet hiekkamyrskyt ja kuivuus ovat pahentaneet ruokapulaa ja siten aliravitsemusta Madagaskarin eteläosissa.

Punaisen tuulen jäljiltä maisema on rujo. Tutkijat selittävät hiekkamyrskyjen yleistymistä lisääntyneillä metsähakkuilla ja vähentyneillä sateilla.

Mamonjeazye kitkee rikkaruhoja viljely-
osuuskunnassa Ambondoron kylässä. YK:n
elintarvike- ja maatalousjärjestön FAOn
tuella osuuskunta on rakentanut kaivon ja
kastelujärjestelmän. Osuuskunnan jäsenet
ovat saaneet FAOlta myös kuivuutta kestäviä
siemeniä. Samalla he ovat oppineet suojaamaan
viljelyksiä hiekkamyrskyiltä istuttamalla
pelloille puita ja pensaita sitomaan hiekkaa.

Dominique Raherinidamy asuu kolmen
kilometrin päässä rannikolta Zambey
Abkilidongan kylässä. Hän sanoo, että
ajat ovat vaikeita. Moni on muuttanut
esi-isiensä mailta, koska toimeentulo on
käynyt mahdottomaksi. Raherinidamy
toivoo sateita lähiaikoina, koska sato
pitäisi korjata maalis-huhtikuussa.
Mutta hän on huolissaan.

”Kestämme kuivuuden paremmin
kuin hiekkamyrskyn. Punainen hiekka
tuhoaa kaiken.”

Äidit hakevat apua lapsilleen
Lääkärit ilman rajoja -järjestön
mobiiliklinikalta. Lapset saavat
mukaansa lisäravintoa kahdeksi
viikoksi, jonka jälkeen heidät
tutkitaan uudelleen. Toive on, että
toistuvien käyntien jälkeen lasten
paino nousee normaaliksi.

Jacob Zocherman on kuvajournalisti.
Ruotsin kielestä toimittanut Tiina Kirkas.

Artikeln finns på svenska
på Kehitys-Utvecklings
webbplats kehityislehti.fi.

Eteläisen Madagaskarin
kylät sijaitsevat eristyksissä
kaukana toisistaan. Elomakan
kylässä ei ole vettä, joten joka
aamu kylän asukkaat kulkevat
kolme tuntia suuntaansa
hakemaan vettä lähteeltä,
joka vielä ei ole kuivunut.

”OMAT AJATUKSET PITÄÄ VAIHTAA”

Afrikka on monin tavoin haastava työkenttä, mutta hankalinta on päästä irti ennakkoluuloistaan, sanoo toimittaja Liselott Lindström.

Olin hirveän ujo. Muistan, miten tuijotin kauhuissani puhelinta monta tuntia, kun olisi pitänyt soittaa haastateltavalle”, kuvaillee **Liselott Lindström** nuorta itseään.

Nyt hän on Yleisradion uutisista tunnettu ulkomaantoimittaja, joka palasi vuodenvaihteessa neljän vuoden pestiltään Afrikasta.

Erilaisia toimittajan töitä hän on tehnyt jo pitkään. Ensimmäistä kertaa jutuntekoon hän pääsi jo 15-vuotiaana ollessaan *Hufvudstadsbladetissa* nuorten sivujen avustajana. Silloin soitto haastateltavalle hirvitti, mutta toimittajuus kiehtoi.

Lindström kasvoi yksinhuoltajaäidin ja veljen kanssa. Ruotsinkielinen perhe asui Itä-Helsingissä Vesalassa, täysin suomenkielisellä alueella.

Itä-Helsinki oli Lindströmin mukaan hyvä paikka lapselle, vaikka alueen maine ei usein ole mairitteleva. Suomenruotsalaisuutta ympäristössä välillä kummasteltiin, ja joskus se aiheutti myös vihamielisyyttä.

”Olen kiitollinen siitä, että jalkapalloharrastuksessa opin kunnolla puhumaan suomea. Joukkue-toverini otti tehtäväkseen korjata aina, jos sanoin jotain väärin.”

Kipinä kytee

Liselott Lindström oli ensimmäistä kertaa Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa 21-vuotiaana, kun hän oli yliopisto-opiskelijoiden vaihto-ohjelmassa Tansaniassa.

”Kaikki oli epäjärjestyksessä, mutta samalla kaikki oli mahdollista. Ihmiset olivat avoimia, ja heidän kanssaan oli helppo tulla toimeen. Koin vahvan vapauden tunteen”, hän muistelee.

Neljän kuukauden vaihdon jälkeen hän halusi ehdottomasti päästä takaisin.

”Miksi juuri Afrikka, siitä en enää ole varma. Taisin kirjoittaa vaihto-ohjelman hakemukseen, että olin aina halunnut päästä sinne, mutten enää osaa sanoa miksi.”

Lindström matkusti paljon jo pienenä, sillä yliopistossa työskennellyt äiti otti lapset mukaan työmatkoilleen.

”Siitä varmaan jäi jonkinlainen kipinä.”

Takaisin Afrikkaan Lindström pääsi seuraavan kerran vuonna 2015 Kepan, nykyisen Fingon, vapaaehtoishjelman kautta. Hän työskenteli Ugandassa Suomen Pakolaisavun tiedottajana puoli vuotta.

Tarvitseeko samaistua?

Ylen Afrikka-toimittajana Liselott Lindström aloitti

Liselott Lindström, 32

Koulutus Filosofian maisteri (Master of Arts) Tanskan Aarhusin ja Britannian Swansean yliopistoista vuonna 2013, erikoistunut konfliktijournalismiin
Työ Vapaa toimittaja, Ruotsin television SVT:n Suomen-kirjeenvaihtaja
Perhe Kumppani, ystävät, äiti, sisarukset ja sisarusten lapset
Harrastukset Jalkapallo, lukeminen ja ruoanlaitto

vuonna 2018. Asemapaikaksi valikoitui Kenian pääkaupunki Nairobi, koska siellä on merkittävä suurten järjestöjen keskittymä ja sieltä käsin on suhteellisen helppo työskennellä eri puolilla mannerta.

”Verkostojen rakentaminen oli ensimmäinen ja tärkein asia, johon keskityin aloittaessani työt. Toimittajakollegoilta sai tietoa vaikkapa työlupa-asioista, jotka ovat Afrikan maissa monesti kimurantteja ja vaihtelevia.”

Verkostot ovat keskeisiä, mutta työn sisällön luominen on aloitettava itsestään.

”Kaikki omat ajatukset pitää vaihtaa. Pitää luopua ennakkoluuloistaan, sillä yleensä juttu ja sen näkökulma vaihtuvat aivan toiseksi kuin oli alun perin ajatellut.”

Kun Lindström teki juttua koronarokotteiden puutteesta Afrikassa, lähtöoletama oli, että haastateltavat pitävät tilannetta hyvin ongelmallisena. Toisin kävi, sillä vastaukset olivatkin tyyliä ”aivan sama, emme niitä rokotteita haluakaan”.

Suomalaismedioille työskentelyn rinnalla Lindström on pitkään tehnyt juttuja myös muun muassa Ruotsin televisiolle SVT:lle.

”Suomalainen ja ruotsalainen Afrikka-journalismi eroavat siinä, että Ruotsissa kiinnostus on laajempaa. Aiheiden kirjo on suurempi.”

Ero johtuu hänen mielestään ainakin siitä, että Ruotsissa on paljon enemmän afrikkalaistaustaisia maahanmuuttajia kuin Suomessa.

Suomessa Afrikka-juttuihin on perinteisesti haluttu myös jokin kytkentä Suomeen. Lindströmin mukaan tästä on onneksi jo vähän hellitetty.

Lisäksi jutuissa on ollut tärkeää, että yleisö löytää niistä samaistumiskohteita.

”Tätä ajattelua haluan haastaa. Tarvitseeko aina samaistua? Minusta on tärkeää kertoa maailmasta sellaisena kuin se on.”

Esimerkiksi juttu voi kertoa somalialaisnaisesta, joka kannattaa Al Shabaab -terroristijärjestöä. Suomalaisen on vaikea samaistua tähän henkilöön, mutta se ei voi tarkoittaa, etteikö asiasta voisi kertoa.

Lisää etiikkapohdintaa

Afrikka-journalismin haasteena on mantereen valtava koko ja maiden suuri määrä, mutta muitakin erityispiirteitä työskentelyssä on.

”Yksi haaste on riippuvuus järjestöistä, koska usein vain niiden kautta pääsee vieraillemaan jollakin alueella. Totta kai tämä hillitsee kriittisyyttä järjestöjä kohtaan, jotta pääsy paikalle olisi mahdollista myös jatkossa”, Liselott Lindström sanoo.

Myös turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat toimittajan arkea. Oman turvallisuuden ohella on muistettava haastateltavien tilanne.

”Ihmisten ymmärrys median toiminnasta ei ole aina vahvaa. Monet haastateltavat eivät esimerkiksi ymmärrä, että juttu leviää myös sosiaalisessa mediassa.”

Tehtyään juttukeikan Kamerunissa Lindström kertoo joutuneensa miettimään jälkikäteen, mitä haastattelu mahdollisesti aiheutti haastateltavalle.

”Haastattelin opettajaa, joka opetti lapsia salaa, koska kapinalliset olivat sulkeneet koulut. Opettaja halusi esiintyä jutussa omilla kasvoillaan.”

”Tarvitseeko aina samaistua? Minusta on tärkeää kertoa maailmasta sellaisena kuin se on.”

Suomessa asuva kamerunilainen otti jutun nähtyään yhteyttä Lindströmiin, sillä hän pelkäsi opettajan puolesta.

”Huolestuin ilman muuta ja olen seurannut tilannetta jälkikäteen. Onneksi hänelle ei ole tapahtunut mitään.”

Keniaassa Lindström oli tekemässä juttua tyttöjen sukuelinten silpomisesta, mitä varten hän haastatteli 12-vuotiaita tyttöjä. Hän päätti kuitenkin olla käyttämättä materiaalia, sillä kyse oli lapsista, jotka eivät välttämättä halua myöhemmin elämässään olla esillä aran aiheen yhteydessä.

”Toimittajakoulutus ei anna tarpeeksi eväitä työhön vaikeilla alueilla tai vaikeista aiheista. Koke-mus toki koului, mutta perusteita voisi opettaa.”

Konfliktitilanteissa toimittajan roolia joutuu välillä punnitsemaan hyvinkin nopeasti.

Kun Lindström oli viime vuonna keikalla Etiopiassa Tigrayn sota-alueella, paikalle saapui pahoin verta vuotava kapinallinen. Lindström kävi mielessään kovaa pohdintaa siitä, mitä hänen pitäisi tehdä, sillä hänellä oli hyvät ensiaputarvikkeet mukanaan. Pitäisikö auttaa vai ei? Mitkä olisivat riskit, sillä kyse oli hallitusta vastaan taistelevasta kapinallisesta.

”Vieressäni ollut kuvaaja sanoi, ettet voi missään nimessä auttaa. Päätin sitten heittää heille sideharsoja ensihätäan.”

Lindström peräänkuuluttaa lisää keskustelua journalismin etiikasta.

”SVT:llä on vuosittaiset kirjeenvaihtajapäivät, jolloin vaihdetaan kokemuksia ja ajatuksia. Se on hyvä käytäntö, mutta yleisesti keskustelua eettisistä kysymyksistä tarvittaisiin lisää.”

Kritiikin vaikeus

”Olen nykyään kehitysyhteistyökriittisempi.”

Liselott Lindströmin mukaan aihe kaipaa lisää avointa ja kriittistä käsittelyä, vaikka se on monelle hankalaa keskustelun polarisoitumisen ja vastustajaksi leimautumisen pelossa.

Hän painottaa, että kehitysyhteistyötä on monenlaista ja siitä on huomattava erottaa humanitaarinen apu. Käytännön kautta hän on kuitenkin havainnut kehitysyhteistyössä yleisiä ongelmia. Hänen mielestään se pitkälti ylläpitää omia rakenteitaan ja kohteensa avuttomuutta.

Kehitys ei juurru aidosti paikallistasolle.

”Lisäksi lisääntynyt avoimuuden vaatimus kehitysyhteistyöhankkeista on sinänsä hyvä asia, mutta se syö paljon varoja, hidastaa toimintaa ja aiheuttaa kritiikin pelkoa.”

Toisin sanoen raportointi ja viestintä hankkeista kahmaisevat ison siivun hankevaroista ja kahlitsevat keskustelun vain toiminnan myönteisiin puoliin.

Kehitystä nakertaa myös taustalla alati häilyvä vitsaus – korruptio.

Korruptio vahvistaa yhteiskunnan räikeää jakautumista rikkaisiin ja köyhiin, mikä näkyy Lindströmin mukaan vahvasti esimerkiksi Nairobissa.

”Sanonnan mukaan olet siellä joko kotiapulainen tai sinulla on sellainen.”

Ujous karisi

Liselott Lindström palasi vuodenvaihteessa takaisin Nairobista Helsinkiin. Alkuvuosi on mennyt totutelllessa takaisin elämään Suomessa. Hän työskentelee vapaana toimittajana ja raportoi muun muassa SVT:lle Suomen tapahtumista.

”Haluan kuitenkin ylläpitää Afrikka-osaamistani. Eihän sitä tiedä, vaikka joskus palaisin.”

Afrikan strategista merkitystä ei hänen mielestään vielä aivan ymmärretä.

”Mitä tekevät Kiina, Venäjä ja Persianlahden maat? Näitä pitäisi tarkkailla enemmän. Myönteistä on kuitenkin se, että Yle lähettää Nairobiin uuden Afrikka-kirjeenvaihtajan.”

Tammikuussa Lindström sai Kehitysjournalismin palkinnon jaon yhteydessä kunniamaininnan ”poikkeuksellisen laadukkaasta journalistisesta työstään Ylen Afrikan-kirjeenvaihtajana”. Lindströmin työ on raadin mukaan tuonut suomalaiselle yleisölle uusia näkökulmia Afrikasta.

Miten Afrikan vuodet vaikuttivat Lindströmiin itseensä?

”Ujous on karissut. Olen puheliaampi ja avoimempi kuin ennen. Afrikassa on vain pakko tarttua puhelimeen, jos haluaa päästä eteenpäin.” •

Artikeln finns på svenska på
Kehitys-Utvecklings webbplats
kehityislehti.fi.

Kyläläisten aito mukanaolo tuottaa pysyviä tuloksia

Nepalin vesihankkeessa kyläläiset suunnittelevat itse vesijärjestelmänsä ja saavat tarkan selvityksen rahojen käytöstä.

Mina Bistan puutarha kukoistaa, ja kasvihuoneessa tomaatit kypsyvät hyvää vauhtia Nepalin läntisimmässä kolkassa Marmassa. Vihannekset rikastuttavat viisihenkisen perheen ruokapöytää, ja niiden myynnistä saadaan myös tuloja.

Puutarhaviljelyn mahdollistaa muutaman sadan metrin päästä lähteestä tuleva vesi, jota varten kyläläiset kaivoivat vesijohdon osana Kaukolännen vesivarainhoitohanketta.

”Lähellä sijaitseva vesipiste helpottaa huomattavasti elämää. Lisäksi se loi mahdollisuuden säännöllisiin tuloihin, kun voimme käyttää vettä myös viljelyyn”, Bista sanoo.

Tänä vuonna päättyvän hankkeen tulokset ovat vaikuttavat. 16 vuodessa puhdas vesi on tuotu yli 600 000 asukkaalle. Lisäksi lähes jokaiseen alueen kotitalouteen ja julkiseen rakennukseen on saatu käymälä.

Puutarhaviljely on puolestaan parantanut merkittävästi Nepalin köyhimpiin kuuluvien perheiden ruokaturvaa.

Naiset hyötävät eniten

Konsulttiyhtiö FCG:n projektipäällikkö **Pamela White** korostaa Suomen, Euroopan unionin ja Nepalin rahoittaman hankkeen myönteisiä vaikutuksia etenkin naisten ja tyttöjen elämään.

Mina Bista kasvattaa tomaatteja perheensä ruokapöytään ja myyntiin. Kasvihuoneviljely onnistuu Suomen tuella rakennetun vesijohtojärjestelmän ansiosta.

”Veden hankkiminen perheelle ja kotieläimille on heidän tehtävänsä. Aiemmin siihen saattoi mennä koko päivä, kun vesi oli haettava kaukaa.”

Oleellista on, että myönteiset kehitysvaiikutukset jäävät pysyviksi. Sen varmistamiseen on pantu paljon painoa, sanoo ulkoministeriön erityisasiantuntija **Jari Laukka** Suomen Katmandun-suurlähetystöstä.

”Nepalilaisten aidolla sitoutumisella on ratkaiseva merkitys. Todella suuri osa rahoituksesta on tullut Nepalin valtiolta ja kunnilta. Myös hankkeesta hyötävien ihmisten panos on merkittävä sekä rahana että työnä.”

Päätöksenteko paikallisissa käsissä

Suomen osuus vesihankkeen rahoituksesta on 15 miljoonaa, EU:n 20 miljoonaa ja Nepalin valtion 15 miljoonaa euroa.

Kaukolännen kuntien rahoitusosuus oli alun perin runsaat viisi miljoonaa ja kotitalouksien viisi miljoonaa euroa. Hankkeen edetessä paikalliset panostukset ovat kuitenkin lähes kaksinkertaistuneet.

Tällainen sitoutuminen on Laukan mielestä poikkeuksellista.

”Ihmiset ovat kokeneet hankkeen niin tärkeäksi, että he ovat halunneet sijoittaa siihen lisää rahaa.”

Yli 600 000 ihmistä on saanut puhdasta vettä. Koteihin ja julkisiin tiloihin on rakennettu käymälöitä.

Whiten mukaan Kaukolännessä on hyödynnetty oppeja ja paikallistenöntekijöiden työkokemusta Suomen aiemmista vesihankkeista Nepalissa.

”Oleellista onnistumiselle on, ettäöntekijät asuvat ja ovat siten tiiviisti läsnä kylissä. Se onkin ollut välttämätöntä, sillä lähes tiettömillä alueilla asioita ei hoideta pääkaupungista.”

Läpinäkyvää rahankäyttöä

Kehitysyhteistyössä ongelmat kiertyvät usein rahankäyttöön. Vesihankkeessa luotiin alusta lähtien toimintamallit, joilla varat kohdistetaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti.

”Olemme pyrkineet siihen, että kaikkien ryhmien ja kotitalouksien tarpeet huomioidaan, eivätkä hankkeesta hyödy vain äänekkäimmät. Kyläläiset suunnit-

televat ja toteuttavat vesijärjestelmät itse omien tarpeidensa mukaisesti”, Pamela White sanoo.

Myös taloudellisten väärinkäytösten mahdollisuus on pyritty minimoimaan. Asukkaille on muun muassa järjestetty julkisia tapaamisia, joissa varojen käytöstä kerrotaan seikkaperäisesti ja ymmärrettävästi myös lukutaidottomille.

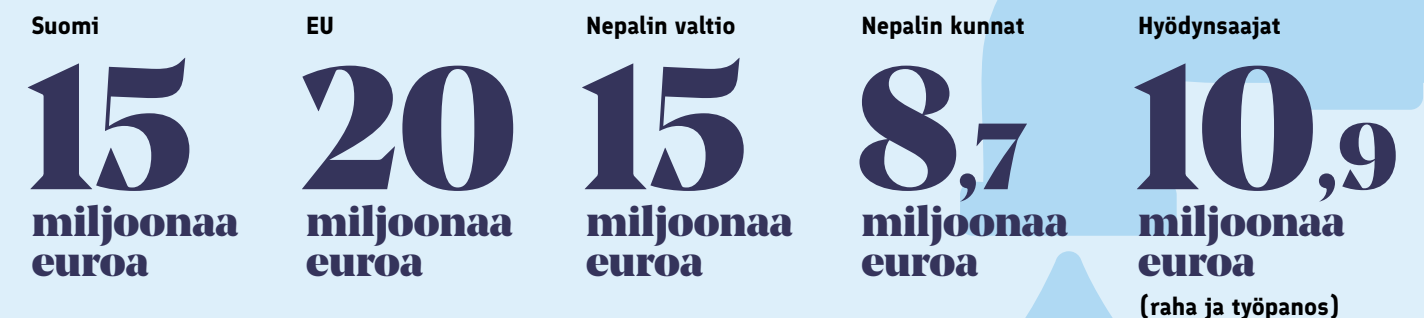
White uskoo, että kunnat ja asukkaiden valitsemat neuvostot pystyvät huolehtimaan vesijärjestelmien toimivuudesta. Suurin riski ovat vuoristoalueilla yleiset maanvyörymät, joita sattui hiljattain myös Kaukolännessä.

”Näyttää kuitenkin siltä, että paikallishallinto pystyy korjaamaan vahingot ja löytämään tähän riittävästi varoja. 16 vuodessa on menty valtavasti eteenpäin.” •

Kotikylässä sijaitseva vesipiste säästää naiset pitkiltä vedenhakumatkoilta.

KAUKOLÄNNEN VESIHANKKEEN RAHOITUS JAKAUTUU TASAISESTI

Afrikkalaisten isoäitien ruokaa Instagramista

Kongolais-suomalainen pariskunta monipuolistaa suomalaisten mielikuvia Afrikasta tarjoamalla banturuokaa eli perinteisiä makuja mantereen eteläosista.

Jättikatkarapuja
Itä-Afrikan tyyliin.

**Ruut Pennanen-Mandunga
ja Kimpembe Mandunga
haaveilevat omasta
ravintolasta.**

Tarjontaa vielä vähän

Bantu Foodin asiakkaina on paljon afrikkalaisia, myös Helsingin ulkopuolelta. He saattavat tilata ruokaa etukäteen, kun tulevat asioimaan pääkaupunki-seudulle. Suomalaisista asiakkaista taas monilla on jonkinlainen side Afrikan maihin. Tapahtumissa ostoksia tekevät myös eksotiikannälkäiset seikkailijat.

"Afrikkalainen ruoka on monille aika vierasta, koska tarjontaa on niin vähän", Pennanen-Mandunga sanoo.

Hän epäilee syyksi sitä, että Afrikasta Suomeen muuttaneet haluavat palkkatyön takaamaa taloudellista turvaa.

"Yrittämisessä on kuitenkin riskinsä", Pennanen-Mandunga sanoo.

Heidän oma ravintolahankkeensa on lykkääntynyt pandemian takia.

Entä mikä on makutuomarin lopullinen tuomio?

"Ruoka maistui aivan kodilta ja vei minut sinne takaisin", Izaizai Yikona sanoo.

Arkena hän kokkaa samantyyppistä ruokaa perheelleen, mutta jos kylään olisi tulossa paljon vieraita, hän voisi hyvinkin tilata ruoat Bantu Foodista.

"Jos heillä olisi oma ravintola, veisin sinne mielelläni ystäviäni." •

Katso Bantu Foodin Instagram-ruokakuvia jutun verkkoversiosta [kehityslehti.fi](https://www.kehitys.fi).

Huhut kertovat, että joku on uskaltanut avata uuden, varsin aitoja makuja tarjoavan afrikkalaisen ravintolan Itä-Helsinkiin keskellä koronapandemiaa. Bantu Food löytyykin sosiaalisesta mediasta, ja se tarjoaa noutoruokaa tai kotiin-kuljetuksia. Ruoat valmistuvat toisen ravintolan keittiössä Herttoniemessä. Sambialainen kulttuuriaktivisti **Izaizai Yikona** suostuu mukaan makutuomariksi, kun ravintoloitsijat **Kimpembe Mandunga** ja **Ruut Pennanen-Mandunga** kattavat pöydän juttua varten.

Ruoka on tuttua kaikille eteläisen ja keskisen Afrikan ystäville: tarjolla on kastikkeita okrasta, pavuista ja kassavanlehdistä, keittobanaaneja, kookosriisiä, erilaisia lihoja ja katkarapuja, munkkeja – ja tietenkin maissipuuroa, joka tunnetaan niin fufuna, ugalina, papina kuin nshimana.

Yikona kiittää erityisesti kassavakastiketta.

"Tämä on kuin isoäitini tekemää."

Bantukansojen ruokakulttuuria

Kimpembe Mandungan juuret ovat Kongon demokraattisessa tasavallassa. Pinta-alaltaan lähes seitsemän kertaa Suomen kokoisessa maassa asuu yli 200 heimoa, joiden ruokakulttuurit ovat

Tarjolla on papuja, kassavaa, okraa ja maissipuuroa eli madesua, pondua, dongo dongoa ja fufua.

sekoittuneet, kun väki on muuttanut maalta kaupunkeihin.

"Kongossa on hyvin monipuolinen keittiö", Mandunga sanoo.

Samoista raaka-aineista tehdään samantyyppisiä kastikkeita, vaikkakin hieman eri tavoin, kuten monissa naapurimaissa.

Ravintoloitsijoiden mielestä ei ole kuitenkaan mielekästä puhua afrikkalaisesta ruoasta, koska mantereeseen 54 maassa ruokakulttuurit ovat hyvin moninaisia. Sen sijaan he puhuvat banturuoasta, joka viittaa bantukansoihin tai oikeammin bantukieliin. Noin puolet Afrikan väestöstä puhuu bantukieliä alueella, joka ulottuu Kamerunista ja Keniasta Etelä-Afrikkaan.

Bantualueelta ulos rajautuvat siis Pohjois-Afrikka, Sahelin alue, Afrikan sarven maat sekä valtaosa Länsi-Afrikkaa. Siitäkin huolimatta Bantu Foodin listalla on esimerkiksi länsiafrikkalaista tomaatilla maustettua jollof-riisiä ja Karibian makuja.

Oma lähetti tuo kotiin

Helsingissä saa syödäkseen ainakin senegalilaista, nigerialaista ja etiopia-laista ravintolaruokaa. Bantu Food syntyi, kun pariskunta kaipasi niiden lisäksi kongolaista banturuokaa.

"Ensin kokeilimme ravintolapäivää, ja ihmiset todella pitivät ruoastamme", Ruut Pennanen-Mandunga sanoo.

Hän on kauneudenhoitoalan yrittäjä ja intohimoinen ruoanlaittaja. Kimpembe Mandunga on puolestaan käynyt jonkin aikaa Suomessa kokkikoulua mutta siirtynyt opiskelemaan liiketaloutta.

Bantu Food markkinoi ruoka-annoksiaan kuvanjakopalvelu Instagramissa, jonka kautta tehdään myös tilaukset. Oma lähetti vastaa kotiinkuljetuksista, tai ruoan voi hakea itse.

"Mietimme Woltia ja Foodora, mutta ne ottavat 30 prosentin välityspalkkion. Halusimme pitää hinnat kohtuullisina", Pennanen-Mandunga sanoo.

Bantu Foodin annokset maksavat 10–15 euroa.

Näyttely

Luonnonkatastrofeihin voi varautua yhteistyöllä

Tiedekeskus Heurekan näyttelyssä aistii luonnonvoimia ja tutustuu katastrofityön arkeen.

Tuuli pauhaa, kulku on hankalaa. Silmissä kihelmöi. Tuntuu kuin yrittäisi puskea eteenpäin rajummassakin myräkässä. Todellisuudessa Vantaan Tiedekeskus Heurekassa ei tuule, mutta valot, äänet ja kalteva lattia luovat aitoa tuntua tuulen voimasta.

Katastrofien keskellä -näyttelyssä voi erillisissä tiloissa aistia tuulen lisäksi tulen, veden ja maan voimia. **László Bordosin** suunnittelemissa audiovisuaalisissa taideinstallaatioissa metsä palaa, joki tulvii ja maa järisee.

Näyttely ei sinänsä kerro eri luonnonmullistusten syntymekanismeista eikä maantieteestä vaan kuvaa ihmisen mahdollisuuksia ennakoida katastrofeja ja varautua niihin ajoissa.

Näin on jo laajalti toimittu, ja luonnonvoimien aiheuttamat tuhot ovat viime vuosina merkittävästi vähentyneet. Kaupunkien tulvariskit ovat pienentyneet esimerkiksi vihersuunnittelulla, jolla on onnistuttu parantamaan sadeveden imeytymistä maaperään. Rakennusmääräysten tiukentaminen on puolestaan vähentänyt maanjäristysten aiheuttamaa hävitystä. Sään varoitustjärjestelmät ovat saaneet ihmiset hakeutumaan turvaan hirmumyrskyn alta.

Aina ei edes tarvita modernia teknologiaa vaan perimätietoa sukupolvien takaa. Simeuluen saarella Indonesiassa laulettiin vanhaa laulua ja vältettiin pahin tuho vuoden 2004 tsunamissa:

”Kun iso maanjäristys tapahtuu, huomaa heti merenpinnan vaihtelu rannalla tai joessa: jos näet, että vesi vetäytyy, kiirehdi pois rannalta tai pakene korkeampaan paikkaan. Ota mukaan riisiä, sokeria, valo, veitsi, tulitikut ja vaatteita. Muistathan tämän tarinan ja kerro se eteenpäin seuraaville sukupolville.”

Iskunkestävyyttä ja palautumiskykyä

Näyttelyyn on koottu eri puolilla maailmaa katastrofityössä käytettyä esineistöä. Esimerkiksi vuonna 2003 Bamin maanjäristyksessä Iranissa keskoskaappi rakennettiin pahvilaatikosta ja kuplamuovista. Intian Kachchhissa taas turvauduttiin savilamppuihin, kun sykloni katkaisi sähköt vuonna 1998. Nhamatanadassa Mosambikissa lapset saivat lohtua ja iloa, kun avustustyöntekijät korjasivat heille pihakeinun Idai-myrskyn jäljiltä vuonna 2018.

Muistutuksena Suomenkin katastrofivalmiudesta näytillä ovat palomiehen varusteet, joita tarvittiin Kalajoen maas-topalossa kesällä 2021.

Esineitä kehystävät auttajien tarinat työstään ja opeistaan.

Viranomaisten ja järjestöjen työn lisäksi näyttelyssä korostetaan ihmisyyteisöjen voimaa. Keskiössä on resilienssi eli iskunkestävyys ja palautumiskyky vaikeissa tilanteissa, kuten luonnonkatastrofeissa. Keskeisimpiä avuja ovat ihmisten keskinäinen luottamus ja yhteistyö.

Katastrofien keskellä. Kokemus luonnonvoimista – ja omista voimista. TIEDEKESKUS HEUREKA VANTAALLA. NÄYTTYLY ON AVOINNA 7.1.2024 ASTI.

Näyttelyssä lapset ja lapsenmieliset pääsevät harjoittamaan näitä taitoja erilaisin peleihin ja visailuihin.

Katastrofien keskellä -näyttelyn aineistoon voi tutustua myös verkossa heureka.fi/nayttely/katastrofienkeskella/.

Kirja

Minuutta etsimässä

NADIA OWUSUN isä neuvoa tyttärtään: rakasta kysymyksiä yhtä paljon kuin vastauksia.

Muistelmissaan 40-vuotias yhdysvaltalaiskirjailija kysyykin, kuka hän on ja mikä on hänen paikkansa tässä maailmassa. Vastauksia hän etsii perheensä historiasta. Se ei ole yksinkertaista, koska hänellä ei ole yhtä perhettä vaan monta.

Owusun äiti on amerikanarmenialainen, isä ghanalainen. Vanhemmat eroavat, kun Owusu on pieni lapsi. Äiti avioituu pian somalialaisen miehen kanssa, isä löytää uuden vaimon tansanialaisesta pikkukylästä. Owusu jää näennäisen vaivatta asumaan siskonsa kanssa isän uuteen perheeseen. Hän ei kuitenkaan toivu siitä, että äiti hylkää hänet. Se tuntuu maanjäristykseen verrattavalta šokilta, joka murtaa syvältä.

Šokki kertaantuu 14-vuotiaana, kun isä kuolee, eikä äiti vielääkään ota Owusua luokseen. Hän jää asumaan äitipuolensa kanssa.

Oman paikan löytäminen ei ole helppoa siksikään, että sellaista ei ole. Owusu

syntyy Tansaniassa ja varttuu Italiassa, Ugandassa ja Etiopiassa. Isä työskentelee YK:ssa ja vaihtaa asemamaata tiuhaan. Välillä Owusu asuu Britanniassa isän siskojen luona ja käy koulua sisäoppilaitoksessa. Hän vierailee myös isänsä sukumailla Ghanassa ja äitinsä luona Yhdysvalloissa.

Missään hän ei ole kuitenkaan kotoaan: sukulaisten kanssa ei ole yhteistä kieltä, kulttuuria eikä olemisen tapaa. Koulussa ei kannata kaverustua, koska kohta taas muutetaan. Outouden ja ulkopuolisuuden tunnetta voimistaa se, että Owusu on joko liian musta tai valkoinen. Ei koskaan kuten muut.

Owusun muistelmat ovat monella tapaa ainutlaatuinen kuvaus rasismin moniulotteisuudesta, maailmankansalaisuuden todellisuudesta ja kansainvälisten avustustyöntekijöiden kuplatureesta elämästä kehitysmaissa. Useat yhdysvaltalaiset ja brittiläiset mediat arvostivat kirjan yhdeksi viime vuoden merkittävimmäksi ei-fiktiiviseksi teokseksi.

Nadia Owusu. AFTERSHOCKS. DISPATCHES FROM THE FRONTIERS IDENTITY. SCPETRE, 2021.

Kirja

Pidetään huolta naapurista

AFRIKAN ONGELMISTA kyllä muistutetaan, mutta voimavarojakin mantereella on. Tärkeimpiä niistä ovat nuoret ihmiset, jos he vain saavat mahdollisuuden opiskella, tehdä töitä ja toteuttaa unelmiaan.

Laajan turvallisuuden verkoston Wisen koostamassa *Ääniä Afrikasta* -kirjassa näkemyksiään mantereen nykytilanteesta esittävät kriisinhallinnan suomalaiset ja afrikkalaiset asiantuntijat ja tekijät. He muistuttavat, että Afrikkaa on tuettava jo siksikin, että se on Euroopan naapuri. Afganistanin kokemuksista on kuitenkin

otettava oppia eli käskyttämisen sijaan naapuria tulee kuunnella.

”Syvä, vaikuttava, kestävä kehitys voi perustua vain kohdemaiden todellisuuteen, ei innokkaiden ulkoisten kehittäjien kiireeseen. Aikaa tulee varata paljon, kymmeniä vuosia”, kirjoittaa **Pekka Reinikainen** Suomen Punaisesta Rististä.

”Kaikelle voi tehdä jotain, vaikka se joskus viekin aikaa. Afrika on se manner, jossa koko globaali tulevaisuus ratkaistaan”, toteaa myös **Iina Soiri**, joka toimii opetuksen ja tieteen erityisasiantuntijana Suomen Pretorian-lähetystössä Etelä-Afrikassa.

Anuliina Savolainen ja Anna Starckman (toim.). ÄÄNIÄ AFRIKASTA – PUHEENVUOROJA RAUHASTA JA TURVALLISUUDESTA. WISE, 2021.

USKALLA HYPÄTÄ UUTEEN

Ville Kallonen oppi, että työ avustusjärjestössä vaatii rautaista ammattitaitoa.

”**MAAILMAN RUOKAOHJELMA** WFP on YK:n alainen maailman suurin humanitaarinen järjestö, joka toimittaa ruoka-apua vuosittain yli 80 miljoonalle ihmiselle. Yli puolet avusta jaetaan ruokana ja loput rahana. Kun aloitin järjestelmänsinöörinä Rooman päämajassa Italiassa, WFP:ssä oli käynnissä iso raha-avun raportoinnin ja tietojärjestelmien digitalisointi.

Tehtäväni oli tukea ja kehittää käteismaksuohjelmien toimitusjärjestelmiä.

Ensin avunantaja päättää avustuksensa määrän, aikataulun ja ehtonsa, kuten sen, että ruoka-apu on Syyrian pakolaisille tai raskaana oleville ja imettäville naisille. Maatoimistot huolehtivat, että avustushjelmat toteutetaan ehtojen mukaan.

Sen jälkeen minun työni oli varmistaa it-osastojen kanssa, että tiedot avunsaajista ja ruoka-avun ehdoista löytyvät järjestelmistä, käteisavustus maksetaan yhtä varmasti kuin Kelan etuisuus Suomessa ja järjestö saa tiedon siitä, että raha on mennyt perille. Esimerkiksi Tšadissa avunsaajan henkilöllisyys varmennettiin sormenjälkitunnistuksella ja maksukortilla rahanjaon yhteydessä.

LUKIOSSA HAAVEILIN työstä YK:n kaltaisessa kansainvälisessä järjestössä. Luin elintarviketieteitä, valmistuin maisteriksi ja ajauin it-konsultiksi. Työskentelin tietojärjestelmien parissa kaupan alalla sekä kaivos- ja energiateollisuudessa, kunnes näin ilmoituksen WFP:n pestistä.

Hain, tulin valituksi ja vaihdoin alaa.

En tiennyt mitään kansalais- tai humanitaarisista järjestöistä enkä siitä, miten ruoka-avun jakaminen toimii. Jälkeenpäin olen tajunnut, ettei se haittaa. Uskalsin hypätä uuteen, ja suurin oppini apulaisasiantuntijan vuosiltani onkin se, että mitään ei menetä, ellei kokeile.

OLENNAISTA on tuoda jotain konkreettista pöytään, kuten oma rautainen ammattitaitonsa. Moni ei ajattele, että humanitaarisessa työssä tarvitaan yhtä lailla insinöörejä, rahoituksen taitajia kuin logistiikan osaajia. Pelkkä halu auttaa ihmisiä ei riitä.

Mutta se on tarpeeksi, että on oman alansa ammattilainen.

Viimeisen vuoteni työskentelin Syyrian maatoimistossa, jossa WFP toimittaa kuukausittain ruoka-apua noin 5,8 miljoonalle syyrialaiselle. Raha-apua annetaan eniten raskaana oleville ja imettäville naisille ja koulupedokkaille, jos he palaavat kouluun.

Kiersin myös Turkin, Libanonin, Tšadin, Bangladeshin, Jordanian, Mosambikin ja Etiopian toimistot.

Opin ihmisistä paljon. Olin ottanut annettuna, että ihmiset eri puolilla maailmaa ajattelevat eri tavalla, mutta en tajunnut sitä. Esimerkiksi Syyriassa on turha lähettää sähköpostia ihmiselle, jota ei ole tavannut, sillä se ohitetaan. Luottamus syntyy kasvokkain. Sen jälkeen myös Zoom-palaverit onnistuvat.” •

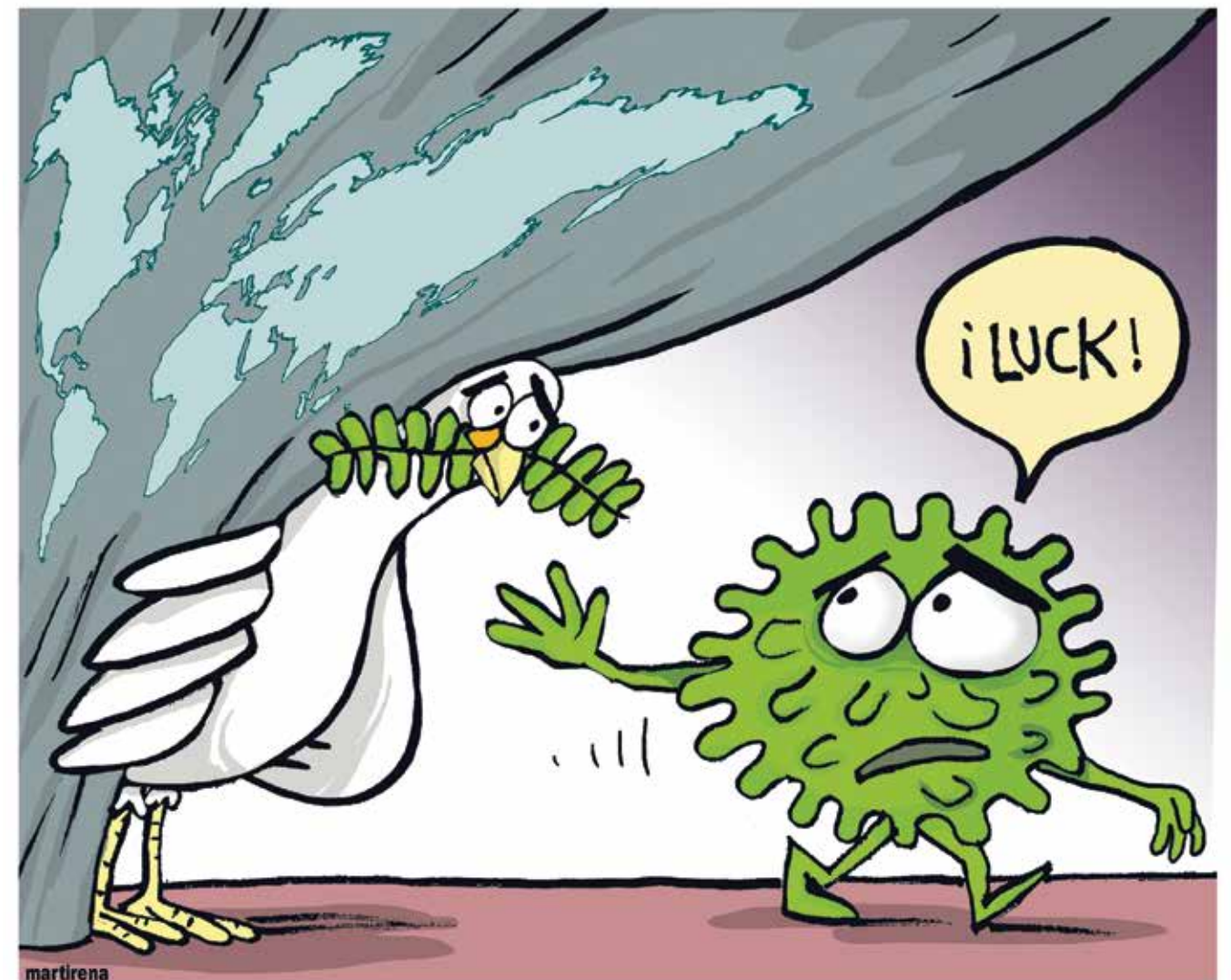
VILLE KALLONEN, 34

Koulutus Elintarviketieteiden maisteri Helsingin yliopistosta vuonna 2017

Työskenteli Käteismaksuohjelmien tietojärjestelmien asiantuntijana Maailman ruokaohjelman WFP:n päämajassa Roomassa Italiassa ja Syyrian maatoimistossa Damaskoksessa vuosina 2018–2021

Jatkoi Tietojärjestelmien asiantuntijana WFP:n Syyrian maatoimistossa

Koronavirus toivottaa onnea ja menestystä rauhankyyhkylle

ALFREDO MARTIRENA
on kuubalainen pilapiirtäjä.

Ulkoministeriön aineistot kouluille

Maaailma2030.fi

- **Teemat:** Agenda 2030, Suomi ja maailma, Ilmastomuutos, Miten voin vaikuttaa?
- Tehtäviä ja videoita eri kouluasteille.
- Opettajalle-osiossa vastaukset ja taustatietoa tehtäviin.

*Materialet
finns även
på svenska!*

Agenda 2030 teemapäivät – Opettajan opas

- **Teemat:** Agenda 2030, Ilmastotekoja, Vastuullista kuluttamista, Tasa-arvo ja ihmisoikeudet, Demokratia ja osallisuus.
- Runsaasti tehtäviä 1.–9. luokille.
- Opas saatavilla painettuna ja verkkosivuna.

teemapaivat.maaailma2030.fi

Uusi EU-tietokirja Moninaisuudessaan yhtenäinen?

- Kattava tutkijoiden kirjoittama vertais-arvioitu tietokirja EU:n tulevaisuuden suunnasta.
- Sopii opettajille ja korkea-asteen opiskelijoille.
- Tilattavissa maksutta UM julkaisupalveluista.

eurooppatiedotus.fi/julkaisut

Tilaa maksutta UM Julkaisupalveluista

- Agenda 2030 teemapäivät – Opettajan opas (fi, sv)
- Agenda 2030 -julistet (fi, sv, en)
- EU-perusteos (fi, sv)
- Euroopan kartta (fi, sv)

julkaisut.um.fi

eurooppatiedotus.fi
Ulkoministeriö

Maaailma2030.fi